

UNIVERSITAT
POLITÈCNICA
DE VALÈNCIA

FACULTAT DE BELLES
ARTS DE SANT CARLES

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA

Facultat de Belles Arts

Bon profit!: disseny editorial de material didàctic il·lustrat
sobre alimentació saludable i sostenible per a Educació
Primària

Treball Fi de Grau

Grau en Disseny i Tecnologies Creatives

AUTOR/A: Valera Peinado, Isabel

Tutor/a: Alcaraz González, Sabina

CURS ACADÈMIC: 2023/2024

RESUM

El projecte té com a objectiu el disseny de material didàctic sobre alimentació saludable i sostenible mitjançant el disseny editorial i la il·lustració. La finalitat és la creació d'un quadern dirigit a les aules valencianes d'Educació Primària, complementat amb elements que doten l'experiència d'un caràcter interactiu, com cartes i adhesius. Per a la realització d'aquest projecte se segueix una metodologia que inicia amb la documentació prèvia sobre praxi pedagògica, nutrició i disseny gràfic per a públic infantil. Seguidament, comença una fase d'experimentació estètica i pictòrica que ajude a transmetre eficaçment els conceptes. Culmina amb la materialització mitjançant la impressió i enquadernació. El resultat és un material didàctic amb característiques estètiques que plantegen estratègies d'aprenentatge on l'alumnat té una participació activa en els processos cognitius d'assoliment de conceptes. La finalitat és el disseny editorial d'un recurs eficaç a l'hora d'inculcar bons hàbits alimentaris, conscienciar sobre sostenibilitat i previndre una futura relació perjudicial amb el menjar.

PARAULES CLAU

Quadern, Disseny editorial, Il·lustració didàctica, Nutrició, Sostenibilitat.

ABSTRACT

The project aims to design educational material on healthy and sustainable food through editorial design and illustration. The main objective is the creation of a booklet for Valencian classrooms of Primary Education, complemented with elements that give the experience an interactive character, such as cards and stickers. The methodology followed for the accomplishment of this project begins with the previous documentation on pedagogical praxis, nutrition and graphic design for children. Later, it begins a phase of aesthetic and pictorial experimentation that helps to effectively convey the concepts. It culminates with the materialization through printing and binding. The result is a didactic material with graphic characteristics that propose learning strategies where the students have an active participation in the cognitive process of concept assimilation. The goal is the editorial design of an effective resource when it comes to instilling good eating habits, raising awareness about sustainability and preventing a future harmful relationship with food.

KEY WORDS

Booklet, Editorial design, Didactic illustration, Nutrition, Sustainability.

CONTRACTE D'ORIGINALITAT

El present document ha sigut realitzat completament pel firmant; és original i no ha sigut lliurat com un altre treball acadèmic previ, i tot el material pres d'altres fonts ha sigut citat correctament.

Signatura:

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized, cursive letters that appear to be 'IVP' followed by a long horizontal stroke.

Isabel Valera Peinado

AGRAÏMENTS

A la meua tutora, Sabina, per la seua ajuda i paciència durant el projecte i per donar-me la seua confiança en triar aquesta proposta.

A les companyes i companys del grau que han format part d'aquesta etapa i han sigut font d'aprenentatge dia a dia.

A la família i a les amigues, que sempre fan de xarxa de suport quan més es necessita.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	8
1.1 Justificació.....	8
1.2 Objectius.....	9
1.3 Metodologia.....	9
2. MARC TEÒRIC.....	10
2.1 Aprenentatge en Educació Primària.....	10
2.1.1 Participació activa i aprenentatge col·laboratiu.....	10
2.1.2 El joc com a eina d'aprenentatge.....	11
2.1.3 Paper de la pedagogia en la prevenció del TCA.....	12
2.1.4 Importància de la divulgació cultural del territori propi.....	12
2.2 Disseny gràfic per a educació.....	13
2.2.1 Disseny editorial enfocat a Educació Primària.....	13
2.2.2 Il·lustració didàctica per a Educació Primària.....	14
2.3 Material didàctic de referència.....	16
3. DESENVOLUPAMENT.....	17
3.1 <i>Briefing</i>	17
3.2 Referents professionals.....	18
3.3 Procés desenvolupat.....	19
3.3.1 Conceptualització.....	19
3.3.2 Idea preliminar i versió beta.....	19
3.3.3 <i>Naming</i> : títol i subtítol.....	20
3.3.4 Format.....	20
3.3.5 Creació i estructura dels continguts.....	21
3.3.6 Tipografia.....	23
3.3.7 Gamma cromàtica.....	23
3.3.8 Maquetació.....	23
3.3.9 Il·lustració.....	24
3.3.10 Coberta.....	26
3.3.11 Elements complementaris.....	26
3.3.12 Carpeta.....	27
3.4 Resultat.....	28
3.4.1 Quadern.....	28
3.4.2 Elements complementaris.....	30
3.4.2.1 Activitat 7: adhesius.....	30
3.4.2.2 Activitat 8: mural i adhesius.....	31
3.4.2.3 Activitat 10: cartes i fitxes.....	32
3.4.3 Carpeta.....	33
3.5 Previsió de difusió.....	34
3.6 Pressupost.....	34

4. CONCLUSIONS.....	35
5. REFERÈNCIES.....	36
6. ÍNDEX DE FIGURES I TAULES.....	38
6.1 Figures.....	38
6.2 Taules.....	40
ANNEXOS.....	41
ANNEX I.....	41
ANNEX II.....	44
ANNEX III.....	65
ANNEX IV.....	70

1. INTRODUCCIÓ

El present Treball de Fi de Grau (TFG) consisteix en el disseny de material didàctic sobre alimentació saludable i sostenible, dirigit a l'alumnat del segon i tercer cicle d'Educació Primària de la Comunitat Valenciana. Aquest material comprén com a element principal un quadern educatiu amb explicacions i activitats pedagògiques que permeten a l'alumnat una millor assimilació dels continguts. També disposa de cartes, fitxes i adhesius, que complementen les activitats del quadern, i una carpeta com a contenidor de tots aquests elements.

Aquest projecte està concebut per a servir de recurs educatiu complementari en l'aula, on el professorat també és partícip de l'aprenentatge servint de guia i moderador, comptant amb el seu propi *kit* que complementa el de l'alumnat amb un recurs mural col·lectiu.

1.1. JUSTIFICACIÓ

Segons informa el Gabinet de Comunicació de la Generalitat Valenciana (2021) «Sanitat atén a més de 14000 pacients amb trastorns de conducta alimentària en 2021», traslladant que el perfil de pacient que requereix aquests serveis és el d'una dona d'edat entre els 15 i 19 anys. Pel que fa a l'obesitat infantil (entre 2 i 17 anys), segons el Ministeri de Sanitat espanyol (s.d.) la incidència se situava en un 12 % a la Comunitat Valenciana en 2017. Posant el focus en la prevenció d'aquest tipus de relacions nocives amb el menjar, s'entén l'educació com a l'eina principal per a donar-li solució. Dotar a l'alumnat de coneixement és clau per evitar aquests problemes.

Alhora, una alimentació saludable també passa per una alimentació sostenible. L'impacte mediambiental de l'actual sistema de transport intensiu, on països productors i països consumidors intercanvien constantment mercaderia, és insostenible. Es busca la conscienciació de les futures generacions en aquesta problemàtica amb l'objectiu de frenar-la.

D'altra banda, en un món tan globalitzat, les cultures comencen a dissipar-se donant lloc a una homogeneïtzació de la societat que resta identitat als pobles. És important cultivar i transmetre l'imaginari local amb els valors i les tradicions de la terra per a fer que les futures generacions siguen respectuoses amb la natura que les envolta. Motiu pel qual s'inclou la cultura valenciana com una constant articuladora d'aquest projecte.

Amb l'ànim de donar solució a aquests reptes com a societat, es busca la manera més efectiva d'arrelar els conceptes que faran de l'alumnat una generació més preparada i conscienciada. És aquest l'objectiu amb el qual es desenvolupa el present projecte, el llibre i el joc com a eina pedagògica. És el nostre deure com a societat guiar als infants en una relació saludable i sostenible amb el menjar, prevenint cicles perjudicials o futurs trastorns de la conducta alimentària (TCA).

1.2 OBJECTIUS

Aquest TFG té com a objectiu dissenyar un projecte editorial didàctic per a escoles d'Educació Primària que divulgue sobre alimentació saludable i sostenible, establint una relació clara entre alimentació i salut i transmetent part de la cultura valenciana. També és propòsit d'aquest projecte indagar en el potencial del disseny i la il·lustració al servei de la divulgació. Per a assolir aquests objectius generals es plantegen també altres específics:

1. Recopilar documentació referent a l'alimentació saludable i sostenible, en el context de la Comunitat Valenciana, per a confeccionar el material didàctic.
2. Atendre a la praxi pedagògica adequada per a un resultat efectiu.
3. Indagar en antecedents de disseny i il·lustració pel que fa a material didàctic, tant de la temàtica a tractar com d'altres amb una bona conceptualització, per utilitzar-los com a referents.
4. Generar una maquetació adaptada a les necessitats d'un projecte editorial infantil, ateses les seues necessitats i preferències.
5. Sintetitzar gràficament un temari complex per a un projecte dirigit a un públic infantil, amb il·lustracions atractives i versemblants que comuniquen de manera efectiva.
6. Comprendre els procediments que componen el procés d'impressió i enquadernació per materialitzar el primer prototip del projecte.

1.3 METODOLOGIA

La metodologia utilitzada en aquest projecte per a assolir els objectius plantejats ha estat basada en el mètode projectual per a dissenyadors descrit per Bruno Munari (2004) en el seu llibre «Com naixen els objectes?», però amb adaptacions.

La realització del projecte es divideix en 4 fases:

1. Fase de documentació: definida la temàtica i el sentit del treball, es comença amb una fase de documentació per recopilar la informació teòrica necessària per confeccionar el quadern. També amb l'objectiu de fonamentar teòricament les decisions artístiques posteriors.
2. Fase de conceptualització: s'utilitzen els resultats de la fase de documentació per a conceptualitzar el projecte, generar idees que li donen forma i sentit. S'acaba de definir com es materialitzarà el projecte, especificant els suports a realitzar i els materials necessaris per dur-lo a terme.
3. Fase d'experimentació: amb l'objectiu de trobar el llenguatge gràfic adequat per al material didàctic, tenint en compte les necessitats del projecte i del públic destinatari, es du a terme una fase d'experimentació gràfica.
4. Fase de creació: decidit el rumb de la part gràfica, es treballa en el material definitiu, que dona lloc als arts finals que s'envien a la impremta i resulten en la materialització del projecte.

Fig. 1. Esquema metodologia projectual de Bruno Munari extret del llibre «Com naixen els objectes?»

Fig. 2. Diagrama de Gantt de la cronologia del projecte. Elaboració pròpia.

2.MARC TEÒRIC

Amb l'objectiu d'estructurar de manera adequada el quadern, d'acord amb les pràctiques pedagògiques pertinents, i de dotar el projecte d'un disseny i estil d'il·lustració convenient, es comença una fase d'investigació teòrica.

2.1 APRENTATGE EN EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Segons el Reial Decret 157/2022 (2022), entre els principis pedagògics recollits en el currículum d'Educació Primària està la promoció de l'educació per al consum responsable, el desenvolupament sostenible i l'educació per a la salut. També s'adverteix entre els seus objectius valorar la higiene i la salut, acceptar el propi cos i el de la resta, respectar les diferències i utilitzar l'esport i l'alimentació per a afavorir el desenvolupament personal i social.

Amb la finalitat que l'alumnat d'entre 9 i 11 anys assolisca aquests coneixements necessaris i desenvolupi les capacitats que li permeten convertir-se en ciutadans conscienciats, responsables i col·laboratius, s'ha d'atendre a praxis pedagògiques eficients. Com indiquen Siraj i Taggart (2014), per valorar l'efectivitat en l'ensenyança hem de canviar el focus de què s'ensenya a com s'ensenya.

2.1.1 Participació activa i aprenentatge col·laboratiu

Primerament, perquè l'alumnat realitze un aprenentatge efectiu s'han de comprendre les demandes d'aquest procés. Barkley, Cross i Major (2012) sostenen que per a això és essencial el principi bàsic de la moderna teoria cognitiva, que sosté que l'alumnat ha de ser participant actiu de l'aprenentatge. Es rebutja el model pedagògic tradicional del docent impartint classes magistrals. En canvi, segons neuròlegs i científics cognitius, les persones construeixen els seus propis pensaments, conformant de manera activa les estructures mentals que connecten i organitzen els elements aïllats d'informació.

Baix d'aquest paradigma té especial cabuda l'aprenentatge col·laboratiu. Vigotsky (2009), un dels autors més representatius de la teorització sobre la psicologia pedagògica, rebutja la maduració com un procés passiu i reivindica el paper crucial de l'experiència social en el desenvolupament intel·lectual infantil. En aquest sentit, el Consell de la Generalitat Valenciana, al Decret 106/2022, en matèria de projectes interdisciplinaris en Educació Primària, estableix que:

En cada projecte, l'alumnat ha de seguir un procés que inclou la investigació, la creativitat, la presa de decisions, l'ús d'estratègies, la comunicació en diversos formats i altres. Cal fomentar la integració dels aprenentatges de manera transversal, significativa i rellevant, i la resolució de problemes de manera col·laborativa, a fi de reforçar l'autoestima, l'autonomia, la reflexió i la responsabilitat de l'alumnat. (2022, p. 11)

En consonància amb l'aprenentatge col·laboratiu, Vigotsky (2009) accepta el fet empíric que l'aprenentatge ha d'equiparar-se al nivell evolutiu de l'alumnat, però estableix dos nivells distints. Anomena «real» al nivell de desenvolupament mental que té un xiquet inferit de la capacitat de resoldre diferents tasques per si mateix i, en canvi, anomena «potencial» a un segon nivell on el xiquet compta amb ajuda per a resoldre aquestes feines, bé d'un company o d'un docent. Els estudis en aquest sentit demostren que entre el primer i el segon nivell hi ha una diferència notable. La tesi de Vigotsky és que aquest segon nivell és millor indicatiu del desenvolupament mental del xiquet. Com indiquen Barkley, Cross i Major (2012), aquesta teoria, aplicada a l'aprenentatge cooperatiu, es tradueix en el fet que els estudiants arriben al grup amb diferents antecedents, però amb suficient encavalcament per a construir una base comuna per a la comunicació. Així, els alumnes menys avantatjats aprendran dels companys més preparats, afegint que fer de mentors també ha demostrat beneficis per a aquests. A més, també extraïem que és positiu per a l'alumnat que el paper del docent siga de guia o mediador, formant part de l'activitat, però sense un paper protagonista.

2.1.2 El joc com a eina d'aprenentatge

Amb el progrés de la societat, l'educació ha d'evolucionar i deixar enrere praxis pedagògiques obsoletes, com s'ha esmentat al punt anterior. Tenint en compte els beneficis de la participació activa i l'aprenentatge col·laboratiu, una eina pedagògica concorde és el joc didàctic. Especialment en infants, és necessari introduir metodologies interactives que dinamitzen les classes, capten la seua atenció i els motiven.

Com indica Caballero (2021) les activitats lúdiques són fonamentals en el procés ensenyança-aprenentatge perquè faciliten la comprensió dels continguts, l'estudiant quan juga utilitza tots els seus sentits i, això, li permet

interioritzar millor l'aprenentatge. També ajuden al desenvolupament de la creativitat, el pensament crític i les nocions bàsiques per a la resolució de problemes. A més, el joc és una eina agradable, com mencionen Rabia, Romero i Vargas (2017), els xiquets i xiquetes no juguen per a aprendre, sinó que aprenen jugant.

Sovint es descuida el joc com a ferramenta didàctica per donar pas a pedagogies acadèmiques més tradicionals baix la falsa percepció que jugar és malbaratar el temps. Tal com sosté Caballero (2021), el joc no és sols important, sinó que és fonamental en el desenvolupament integral dels infants, perquè ajuda al seu desenvolupament motor, cognitiu, afectiu, social, emocional i moral.

Cerdà, Pérez i Jimeno (2004) fan una distinció interessant entre dos tipus de jocs:

- Jocs cooperatius: els jugadors interaccionen entre si per a arribar a un acord sobre les decisions que prendrà cadascú.
- Jocs no cooperatius: se centra en les decisions individuals de cada jugador sense acord previ.

Ambdós tipus de jocs fomenten unes competències comunes com les habilitats socials, l'observació o la creativitat, però també d'altres diferents. Els cooperatius apelen al treball en equip i la coordinació, mentre que els no cooperatius fomenten l'autoestima arran del desenvolupament de la capacitat decisiva particular. La inclusió dels dos tipus de jocs en el material didàctic fomentarà l'adquisició de totes aquestes habilitats, contribuint al desenvolupament personal dels alumnes.

2.1.3 Paper de la pedagogia en la prevenció del TCA

Des de l'Associació contra l'Anorèxia i la Bulímia de Catalunya (ACAB) (s.d.), asseguren que perquè una intervenció en adolescents i joves siga efectiva ha de ser una prevenció inespecífica. És a dir, la informació que se'ls trasllada no ha d'incidir en la malaltia i les conductes que suposa, perquè aquest tipus de pedagogia podria empitjorar la situació de joves predisposats a desenvolupar un TCA.

Així i tot, és crucial divulgar sobre valors que servisquen de prevenció enfront de possibles futurs casos. Aquesta pedagogia, segons l'ACAB (2023), implica promocionar una autoestima sana, una imatge corporal positiva, un sentit crític enfront de la pressió social estètica, el respecte per cossos diversos i uns hàbits saludables.

2.1.4 Importàcia de la divulgació cultural del terrori propi

Es coneix com a cultura un conjunt de costums i coneixements compartits per un poble que s'hereten de generació en generació.

El concepte de cultura està molt lligat al territori, tant és així que, eti-

mològicament, prové de la paraula llatina *colere*, que incloïa significats com habitar i cultivar. Actualment, també es pot observar en l'ús de l'adjectiu «cultivat» per a referir-se a una persona culta, en el sentit que posseeix molt coneixement (Austin, 2000).

Per això, atenint-nos a la temàtica d'aquest treball, l'alimentació forma part de la cultura d'un poble perquè està condicionada per factors territorials i climàtics.

Tanmateix, amb l'impacte de la globalització, les cultures hegemòniques, generalment per la seua rellevància econòmica, s'acaben imposant, homogeneïtzant costums i provocant una pèrdua d'identitat local. A més, com puntualitza Samour (2005), hui ningú escapa a l'afectació d'un sol sistema mundial. Fins i tot les poques cultures indígenes autàrquiques existents estan ecològicament afectades.

Per tant, transmetre la cultura local i una forma de vida adaptada a l'entorn propi suposa una reducció de l'impacte ambiental, afavorint el comerç local i el consum de productes de proximitat.

2.2 DISSENY GRÀFIC PER A EDUCACIÓ

Es suposa que el correcte ús del disseny gràfic com a eina de comunicació, fent arribar la informació de manera més clara i atractiva, permet facilitar l'aprenentatge i es recerca per trobar la manera idònia per fer-ho.

Parafrasejant a dos Santos i Tiradentes (2019), quan es tracta de dissenyar ferramentes d'aprenentatge, especialment per a xiquets, s'ha de tenir en compte molts aspectes: la complexitat del contingut amb relació a l'edat del xiquet i el seu coneixement, el nivell de detall, la manipulació del material i les característiques visuals.

2.2.1 Disseny editorial enfocat a Educació Primària

El disseny editorial és l'àrea del disseny gràfic utilitzada en la creació de recursos didàctics com aquest projecte, s'enfoca en compondre principalment textos i imatges amb l'objectiu de transmetre una informació. Els recursos més rellevants a considerar són el format, la jerarquia visual, la retícula, el color, la tipografia i la imatge. Per a fer un bon disseny, tots aquests recursos s'han de posar al servei d'un resultat que s'adapte al públic al qual va dirigit. Com recalquen dos Santos i Tiradentes (2019), basant-se en les paraules de Coutinho (2006), un coneixement profund de les preferències i necessitats dels xiquets sembla poder ajudar en el disseny d'eines d'aprenentatge eficients, adequades i atractives per a ells.

Tenint en compte que el receptor d'aquest material és l'alumnat d'entre 9 i 11 anys, podem extraure certs resultats de l'estudi que conduïren Wook i Salim (2007) en estudiants d'entre 7 i 11 anys per identificar les seues preferències en disseny gràfic. Pel que fa a la disposició dels elements en l'espai, prefereixen una composició simple amb text en poca quantitat, on la tipografia siga de gran tamany i les imatges o il·lustracions tinguen cabuda. En relació

amb la gamma cromàtica, es decanten per una ampla varietat de colors cridaners, preferentment sobre un fons clar. Aquestes inclinacions també queden reiterades en l'article de dos Santos i Tiradentes (2019), on el grup que no havia comptat amb l'opinió dels estudiants dissenya materials didàctics amb més informació visual i textual que el grup que sí que havia tingut en compte l'opinió dels xiquets durant el procés de treball.

A l'hora de dissenyar un quadern, especialment per a xiquets a qui s'ha d'aconseguir motivar, la repartició de la informació també juga un paper fonamental. Com indica Valenzuela (2020), s'ha de pensar en la lectura visual que tindrà el lector des de la portada, per a així seguir generant expectativa.

2.2.2 Il·lustració didàctica per a Educació Primària

És habitual veure material didàctic acompanyat d'il·lustracions i, actualment, no es qüestiona la funcionalitat d'aquestes a l'hora de facilitar l'aprenentatge.

Com indiquen Aguado i Villalba (2020), els xiquets aprenen a interpretar la realitat a través de la imatge il·lustrada. Segons aquestes autores, les utilitats de la il·lustració es poden agrupar principalment en la complementació del text i l'alfabetització visual dels xiquets. Primer, complementa al text ajudant a interpretar-lo o incidint en detalls que queden més emmascarats a l'escrit. També és important la capacitat de la imatge d'afavorir la creació d'esquemes mentals al voltant de conceptes. A més, com indica Durán (2005), la imatge, al contrari que la paraula, conté similituds amb el referent que il·lustra, la relació entre significat i significant és molt més evident i, per tant, molt més impactant i persuasiva. Respecte a l'alfabetització visual, fa referència a servir de medi a l'alumnat per a aprendre a identificar i interpretar codis visuals. Saber llegir imatges s'ha convertit en una habilitat necessària en un món replet d'aquestes. També mencionen altres beneficis que aporta la il·lustració al material didàctic per a Educació Primària: afavorir la imaginació generant formes de pensar més creatives que la paraula i connectar millor amb el lector, perquè condueix a una resposta emocional més veloç.

Aquesta disciplina dona a l'il·lustrador el poder i deure de representar la realitat i obrir-la a la mirada d'altres. D'ací la importància de conèixer les pautes necessàries per fer un treball on la mà del creador no condicione de forma absoluta o deslleial la mirada de l'espectador. Per tant, a l'hora d'il·lustrar cal tenir en compte una sèrie de qüestions perquè complisca la seua funció pedagògica. Segons Aguado i Villalba (2020) es poden englobar en:

- Fer servir adequadament els codis visuals com el color, la composició o el to de la il·lustració, atenent-se al context i als seus efectes.
- Complementar al text tenint en compte el context ambiental i social, determinant què es vol transmetre amb cada imatge.
- Adequar la il·lustració a l'edat de l'alumnat, considerant el seu nivell pedagògic i les capacitats intel·lectuals corresponents a la seua maduresa

cognitiva, alhora que busca dotar-los de recursos per a desenvolupar altres capacitats.

- Adequar-la a la disciplina. Per exemple, les Ciències naturals se serveixen d'imatges més lleials a la realitat, mentre que les Matemàtiques es complementen millor amb una il·lustració esquemàtica que simplifiqui conceptes abstractes. A més, independentment del contingut, sempre s'ha de ser conscient de transmetre valors que no perpetuen prejudis i estereotips.

En referència a l'últim punt, Durán (2005) recalca que no hi ha una forma correcta d'il·lustrar un llibre per a xiquets, però sí que s'ha de reflexionar sobre la idoneïtat del tipus d'il·lustració per a cada text. En aquest sentit, classifica les diverses formes d'il·lustrar en sis vies, que es poden subagrupar en tres eixos on cada via és un extrem: objectiva i subjectiva, empàtica afectiva i empàtica enginyosa, senyalística i semiològica.

- La via objectiva: representa amb rigor la realitat encara que passe pel prisma de l'il·lustrador. L'originalitat passa a un segon pla en pro de la veracitat, per això és la més característica de les ciències. Al contrari del que se suposa, resulta molt atractiva i curiosa per als xiquets.

- La via subjectiva: és l'elecció contrària, la més usual en literatura infantil perquè anteposa la perspectiva del dibuixant.

- La via empàtica afectiva: és la via més usual d'il·lustrar per a públic infantil, busca la complicitat emocional amb el receptor mitjançant els elements formals de la il·lustració (color, forma, textura, etc.). No sols es troba als llibres, també en joguines o moda, repletes de dibuixos d'animals en colors pastel o brillants i saturats, amb formes arrodonides, trets facials grans i proporcions anatòmiques irreals. Arriba directament al cor del lector prioritàriament per la seua forma i sols secundàriament pel seu contingut.

- La via empàtica enginyosa: pretén simpatitzar amb el públic mitjançant recursos còmics i jocs, com podrien ser reptes de perspectiva o laberints. Segons Aguado i Villalba (2020), no és freqüent en material d'aula malgrat la seua efectivitat.

- La via senyalística: guarda similituds amb l'objectiva i està present en recursos didàctics on el text és la prioritat, ja que busca reproduir elements de manera icònica amb la finalitat d'identificar-los sense context.

- La via semiològica: és la menys habitual, experimenta amb els recursos visuals per a crear un relat particular.

Aquest projecte, emmarcat en un context de Ciències naturals, demana unes il·lustracions que prioritzen una representació amb certa objectivitat, encara que passen pel prisma de qui il·lustra. Aquesta tesi coincideix amb l'afirmació de dos Satos i Tiradentes (2019) al seu estudi, on asseguren que

Fig. 3. Agro Jocs. Realitzat per La Unió (2018).

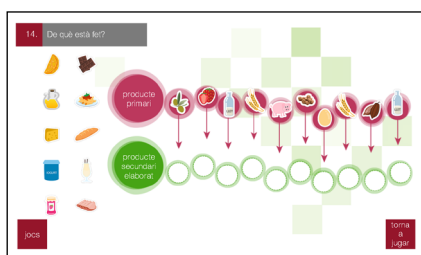

Fig. 4. Menja bé, tu hi guanyes!. Realitzat pel Servei de Salut de La Diputació de Barcelona (s.d.).

Fig. 5. Portades Vol. 58 i 57 d'Anorak. Realitzades per Studio Anorak (2021).

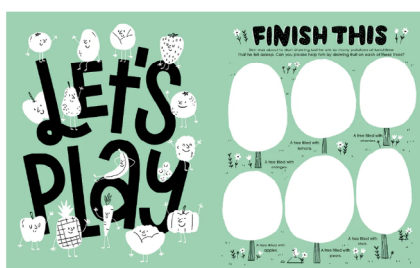

Fig. 6. Pàgina interior vol. 57 d'Anorak. Realitzada per Studio Anorak (2021).

els xiquets consultats preferien un disseny més realista que *cartoonized*¹. També la via senyalística té cabuda en una part d'aquest projecte, on es donen a conèixer els aliments del nostre territori i s'il·lustren de forma icònica perquè l'alumnat es familiaritze amb ells.

Pensant en el públic objectiu, també és positiva la utilització de recursos característics de la via empàtica afectiva per aconseguir la seua simpatia i atenció a través d'elements formals, com una gamma cromàtica atraient, i dotar les imatges de característiques que permeten la identificació dels infants amb aquestes.

2.3 MATERIAL DIDÀCTIC DE REFERÈNCIA

Com s'ha vist, els materials didàctics il·lustrats estan a l'ordre del dia amb eficàcia demostrada. Amb l'objectiu de conèixer projectes educacionals il·lustrats d'una temàtica similar a aquest TFG, es fa una recerca entre la competència:

- *AGRO JOCS: maleta lúdica*: és un material didàctic desenvolupat per La Unió de Llaureadors i Ramaders i la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural. Compta amb sis jocs sobre alimentació saludable, consum responsable i agroecologia en l'àmbit de la Comunitat Valenciana, així com una guia per recolzar-los teòricament. Entre els recursos podem trobar jocs de taula, endevinalles sensorials, cartes i un embolcall que ho recull tot. Tant l'estructura com el contingut del projecte han servit d'inspiració per a aquest TFG, des del caràcter lúdic-teòric del material a les activitats formals que proposa.

- *Menja bé, tu hi guanyes!*: és un projecte d'exposició del Servei de Salut Pública de la Diputació de Barcelona que es troba a la seua web. Dirigit especialment a l'alumnat del segon i tercer cicle d'Educació Primària, se centra en promoure hàbits alimentaris saludables. Compta amb un apartat de jocs interactius que conté catorze activitats sobre alimentació saludable. Tot i que el suport, al ser digital, és molt diferent del d'aquest TFG, el contingut i la tipologia de les activitats són una bona referència.

També és convenient prestar atenció a recursos didàctics que, encara que s'emmarquen fora de la temàtica que ocupa aquest projecte, tenen estructures eficients i fan servir metodologies pedagògiques interactives interessants. Aquests exemples també tenen molt present cuidar la seua estètica i, per tant, serveixen alhora de referents gràfics:

- *ANORAK*: és una revista creada per Studio Anorak en 2006 per a xiquets i xiquetes entre 6 i 12 anys, impresa en paper reciclat i tinta vegetal. Cada volum té una temàtica i pretén inspirar la creativitat dels més xicotets men-

1. *Cartoonized*: estrangerisme que fa referència a un estil característic de dibuixos animats.

Fig. 7. *Change: My plan to save the planet!*
Realitzat per Wee Society (2022).

tre aprenen a través d'històries, jocs i activitats. És especialment interessant com a referència l'estètica visual cuidada, molt basada en la il·lustració, i el concepte d'aprenentatge interactiu darrere d'aquesta revista.

- *CHANGE: My plan to save the planet!*: realitzat pel consorci *Wee Society*, es tracta d'un diari completable perquè infants, d'entre 6 i 11 anys, creen el seu pla per a salvar el planeta. L'objectiu és que aprenguen a cuidar el medi ambient a través de la creativitat. Aquest quadern està conformat per una part teòrica, moltes activitats pràctiques, adhesius i postals. El concepte i el caràcter altament interactiu del quadern han servit d'inspiració.

3. DESENVOLUPAMENT

3.1 BRIEFING

Una vegada conceptualitzat el projecte, per a estipular les pautes de l'encàrrec es comença concretant un *briefing* que reunisca el treball a fer.

Aquest projecte es un autoencàrrec que sorgeix d'una preocupació personal sobre la conscienciació en matèria d'alimentació saludable i sostenible. La proposta consisteix en la creació d'un material didàctic que instruïska a les següents generacions en aquest àmbit, donant a conèixer el producte valencià per fomentar l'ús d'aliments de proximitat. La seua finalitat és servir de recurs pedagògic complementari en les aules d'Educació Primària de la Comunitat Valenciana. Concretament, a l'alumnat d'entre 9 i 11 anys.

El projecte es concreta en aquests elements:

- Quadern: element principal del *kit*, es tracta d'un llibret didàctic de llargària moderada i lleuger de transportar. Conta intercaladament amb explicacions i activitats per dinamitzar l'aprenentatge.

- Cartes: tres tipologies de cartes, unides a una de les activitats del quadern, i embolcallades amb un paquet.

- Fitxes: dues fitxes circulars per a utilitzar en una de les activitats, guardades en un sac de tela amb un dau.

- Adhesius: paquet de setze adhesius d'aliments per a utilitzar en activitats del quadern i decoració del material.

- Carpeta: embolcall per a tots aquests recursos que facilite el seu transport.

- Mural: per a utilitzar col·lectivament per la classe en una de les activitats.

Aquest mural va associat al *kit* del docent, perquè sols es necessita un per aula.

Per a aconseguir un projecte homogeni, s'atén a elements com el *naming*, la tipografia, la paleta cromàtica i les il·lustracions. Així com cuidar els arts finals per a confeccionar un prototip.

Tot aquest projecte s'emmarca dins d'uns valors que es reflecteixen en aquests Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS):

Fig. 8. «Totem bookmark series». Il·lustracions realitzades per Eureka Studio (2024).

Fig. 9. «Literati Board Game». Il·lustració realitzada per Lydia Hill.

Fig. 10. «Chinese Breakfast». Il·lustració realitzada per Hannah Sun (2022).

- Salut i benestar: l'alimentació és un dels pilars fonamentals per a una vida saludable. És bàsic establir una relació sana entre el menjar i l'alumnat. S'ha de tenir present durant tot el treball no caure en afirmacions restrictives que puguin generar correlacions nocives en els infants, així com desmuntar nexes incorrectes estesos socialment, com pot ser el pes i la salut.

- Educació de qualitat: un dels principals objectius d'aquest material didàctic és fer el procés d'aprenentatge més amable i interactiu per als més menuts, tenint en compte les seues necessitats i preferències per desenvolupar un recurs eficaç.

- Producció i consum responsable: aquest projecte està travessat per la idea de localitat i producte de proximitat. S'aposta per una alimentació basada en productes propis del nostre territori, mitjançant la conscienciació del públic respecte a la problemàtica del consum globalitzat actual i promocionant els aliments de kilòmetre 0.

3.2 REFERENTS PROFESSIONALS

En l'apartat 2.3 s'han exposat referents conceptuals que han servit per donar-li forma al projecte i estructurar els continguts de manera òptima. Ara es mostren referents d'il·lustració que han servit d'inspiració per a donar-li una estètica d'acord amb els valors i continguts a transmetre:

- Eureka Studio: no es tracta necessàriament d'una il·lustradora especialitzada en públic infantil, però les formes sintètiques, arrodonides i simètriques del seu estil el doten d'un aspecte apropiat per a aquesta audiència. Troba inspiració en els elements de la natura i això es veu reflectit a les seues il·lustracions. A través d'aquestes formes sinuoses i de l'ús de la gamma cromàtica aconseguix que el seu treball transmeta amabilitat i calma. A més, la seua manera de treballar la textura de forma senzilla, però eficaç, era un tret que es volia que inclogueren les il·lustracions d'aquest projecte.

- Lydia Hill: és una il·lustradora versàtil, però que ha treballat en el món editorial per a públic infantil en llibres de no-ficció. Treballa un estil molt marcat per formes arrodonides i amables. En el seu treball per a públic infantil fa ús de gammes cromàtiques molt vives, però sense una saturació exagerada, i sovint il·lustra també elements de la natura. Aquest estil arrodonit i de gammes cromàtiques atractives, com també calmants, és referència per a la realització d'aquest treball.

- Hannah Sun: és una il·lustradora infantil i artista de concept art que, entre molts estils, també il·lustra a través de retalls de paper que pinta. Açò li aporta una textura a les il·lustracions molt característica. També fa ús dels llapis de fusta per afegir línies decoratives que acaben d'ajudar a definir els objectes. Aquesta part del seu treball, així com les formes amables i les proporcions humanes lleugerament distorsionades per a generar simpatia en l'espectador, han servit de referència per a realitzar i acolorir les il·lustracions d'aquest TFG.

3.3 PROCÉS DESENVOLUPAT

3.3.1 Conceptualització

Inicialment, la voluntat era dissenyar un material didàctic sobre alimentació saludable i sostenible, però el projecte no tenia una materialització definida. Fou mitjançant la fase d'investigació que la proposta es va concretar en el *briefing* redactat al punt 3.1.

Es buscava un suport que permetera explicar conceptes importants sovint absents als llibres de text, com els productes de proximitat, però que també acceptara la convivència amb activitats on l'alumnat fos protagonista actiu de l'aprenentatge.

També s'advocava per un suport que prescindira dels mitjans digitals. És òbvia la importància de l'educació en noves tecnologies a les generacions vidents, però també són evidents els efectes nocius per a la salut que provoca passar tant de temps davant de pantalles.

3.3.2 Idea preliminar i versió beta

Es decideix testejar la idea del projecte amb el professor de l'assignatura d'Il·lustració Narrativa. Per voler aprofitar el coneixement d'eixa assignatura i del docent, es realitza sense tindre acabada la fase teòrica per encavalcament de temps, el que resulta una decisió ineficient.

Es realitza una primera versió del quadern, i en sotmetre-ho al testatge del professor, qui comptava amb un fill de l'edat del públic objectiu del projecte, es van extraure diverses conclusions. La primera fou que la quantitat de text utilitzat podia ser aclaparador per a l'alumnat de 9 a 11 anys. Aquesta conclusió s'ha vist, a més, sostinguda per diversos autors esmentats al punt 2.2.

Fig. 11. Pàgina interior de la versió beta de «Bon profit!». Elaboració pròpia.

L'altra conclusió extreta fou de cara als arts finals i la tipologia d'il·lustració. L'acabat de les il·lustracions en imprimir no era el desitjat i distava de la visualització en digital. A pesar que la resolució era l'adequada, en paper semblava

Fig. 12. Coberta de la versió beta de «Bon profit!». Elaboració pròpia.

Fig. 13. Títol de «Bon profit!». Elaboració pròpia.

que no ho fos per un difuminat de la vora de les il·lustracions pel pinzell utilitzat. Per aquest motiu, de cara a la versió definitiva s'opta per un acabat més cuidat, així com fer diverses proves d'impressió al llarg de procés.

També s'extrauen conclusions de forma personal. El format del quadern, A5, era ineficient al ser massa menut. També es prescindeix de la tipografia utilitzada en títols, amb remats d'estil egipci, després d'acabar la fase d'investigació i conèixer les preferències gràfiques dels més menuts.

A més, posteriorment, es prefereix canviar el *naming* per semblança a una publicació editorial de temàtica similar. Així mateix, el subtítol té una lectura massa formal i es modifica de cara al projecte final.

Vist en perspectiva, fou una primera versió erròniament col·locada en la cronologia del projecte, però alhora va posar el focus en problemàtiques que ajudaren a reflexionar sobre el treball per millorar-lo. Així i tot, després es comença pràcticament de nou, ara sí amb la recerca necessària concloua.

3.3.3 Naming: títol i subtítol

Per al *naming* del títol del material didàctic es buscava una paraula o expressió relacionada amb l'alimentació i arrelada en la cultura valenciana. Mitjançant la pluja d'idees i descartant les similars a projectes que s'apropaven conceptualment a aquest, es va decidir definitivament el nom «Bon profit!». Es tracta d'una expressió valenciana emprada per a desitjar un bon menjar. Aquest títol fou l'escollit perquè:

- Transmet clarament la temàtica del projecte.
- És una expressió amable per als xiquets i xiquetes, amb connotacions positives i que fa endinsar-se en el *kit* amb una actitud més proactiva que si fos un títol literal o descriptiu sobre la temàtica.

Pel que fa al subtítol, es redacta també mitjançant la pluja d'idees i seguint els valors a transmetre de l'anterior. Es tria la frase «Alimentació per a menjar-se el món» per esmentar la temàtica del quadern i transmetre positivitat sense massa formalitat. Es considera innecessari puntualitzar el tema amb els adjectius «saludable» o «sostenible» perquè en xiquets pot tindre un efecte dissuasiu, quan es busca, precisament, canviar aquesta perspectiva. És en la descripció de la contraportada on s'esmenta la salut i la sostenibilitat.

3.3.4 Format

El quadern té un tamany de 200x230 mm. Es volia un format més gran que un A5, però amb una estructura més apaïxada que un A4. L'objectiu era buscar la comoditat per a treballar en les taules de l'aula i la facilitat de transport.

Amb el propòsit de minimitzar l'impacte ambiental d'aquesta publicació a l'hora de produir-la, a la tripa del llibre s'emprarà un paper reciclat de 100 g, gramatge suficient per a un quadern d'aquestes característiques. Per a la coberta augmenta la densitat per dotar-la de resistència, 250 g.

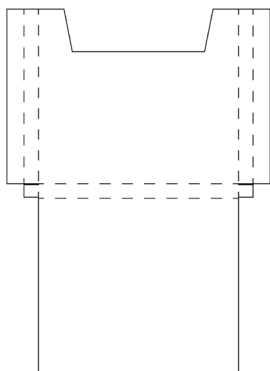

Fig. 14. Encuny cos carpeta de «Bon profit!». Elaboració pròpia.

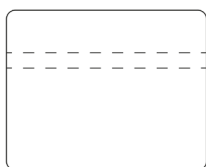

Fig. 15. Encuny solapa carpeta de «Bon profit!». Elaboració pròpia.

Les cartes tenen unes dimensions de 65x90 mm, perquè no siguin molt grans, però tinguen bona llegibilitat. El gramatge de paper per a les cartes també és de 250 g. Aquestes cartes van recollides en un embalatge de 67x95x7 mm, d'un paper de 160 g.

Els adhesius estan confeccionats per ser impresos tots en un A4, amb un tamany equilibrat entre ells. Es presenten en un paquet de 120x120 mm, confeccionat amb un paper vegetal que deixa veure el contingut i una capçalera de 120x50mm, impresa en un paper de 160 g.

Les fitxes tenen un diàmetre de 20 mm, s'imprimeixen en paper de 350 g, aprofitant la impressió de la carpeta, i s'inclouen al *kit* dins d'un saquet de 80x70 mm.

El mural té una mesura de A2² perquè en ser un recurs necessari per a l'activitat conjunta ha de tindre una mesura que permeta la seua visibilitat des de tota l'aula. Està imprès en paper de 120 g.

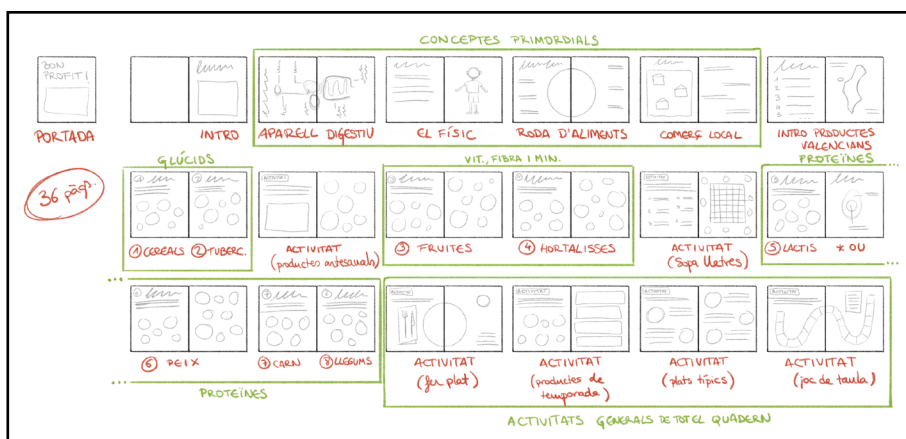
Buscar la citada comoditat determina que s'opte per confeccionar una carpeta que guarde tots els components. Aquesta carpeta està feta a partir de dues peces, el cos i la solapa, i es tanca amb un velcro. Tancada té unes mides de 235x205x17 mm. L'encuny del cos té una mesura de 309x427 mm (figura 14). El de la solapa té una mida de 235x188 mm (figura 15). La carpeta es confecciona amb paper reciclat de 350 g.

3.3.5 Creació i estructura dels continguts

Definida la conceptualització del projecte, comença la generació del contingut que constitueix el material. Primer, s'estableix quina informació es vol que extraga el lector d'aquest quadern. Després, d'aquesta informació es discernix entre què exposar de forma teòrica i a què donar-li una forma més lúdico-didàctica.

El quadern està format per 36 pàgines, una llargària moderada que permet incloure la informació necessària, ben distribuïda, i accepta una enquadernació grapada.

Fig. 16. Esquema inicial distribució del quadern «Bon profit!» per plecs. Elaboració pròpia.

Pel que fa a la seua estructura, figura 16, comença amb una pàgina introductòria que busca captar l'atenció dels infants i incitar-los a començar a intervenir el quadern. Segueix amb quatre plecs que es poden agrupar en una secció més teòrica que introdueix conceptes essencials sobre alimentació. Després es troba el plec que inicia la part on s'exposen els grups d'aliments i les seues característiques, tot emmarcat en l'àmbit de la Comunitat Valenciana amb productes de proximitat. Aquesta secció intercala pàgines teòriques amb activitats pràctiques que les reforcen. Acaba amb un seguit d'activitats que requereixen del coneixement global après durant tota l'experiència didàctica.

Per confeccionar la part pràctica es van desenvolupant jocs i reptes que, inspirant-se en les referències esmentades, jocs clàssics i les demandes de la temàtica, van resultar en 10 activitats:

- L'aparell digestiu!: han d'associar l'òrgan amb la seua funció per establir el cos com una ferramenta que els ajuda a viure dia a dia.
- Cos saludable!: encerclaran el necessari per a una vida saludable, tractant de desmuntar mites presents a la nostra societat.
- Comerç local!: animant-los a ajudar a fer la compra per les botigues del seu barri o poble, fomentant el producte de proximitat i la vida local.
- Pans artesanals!: per donar a conèixer productes tradicionals de la nostra cultura.
- Sopa de lletres!: joc clàssic que serveix per repassar conceptes.
- L'ou!: amb l'objectiu de donar-li espai a aquest producte inclassificable dins dels altres grups d'aliments, s'apel·la a la creativitat de l'alumnat per dibuixar distintes formes de cuinar-lo.
- A dinar!: per reflexionar conjuntament sobre un hipotètic cas real.
- Mural!: activitat col·lectiva per conèixer la temporada dels aliments, a la que va associada al mural i completaran amb els adhesius.
- Plats tradicionals!: Per brindar-li protagonisme a la cultura valenciana i donar espai a menjars que poden no considerar-se tan saludables nutricionalment, però que en la seua mesura també generen benestar.
- Tauler de joc!: activitat competitiva clàssica tipus «Joc de l'oca» que reforça conceptes com a repàs general per a clausurar.

Per a atendre al ventall d'edat al que va dirigit i que siga un material assequible, pel que fa a les seues capacitats pedagògiques, a la vegada que supose certs reptes intel·lectuals, el quadern presenta activitats de dificultat variada. Algunes són més simples i d'altres més rebuscades perquè apel·len a coneixements externs al material. Així, s'animaran a interessar-se per la temàtica també fora de l'aula.

Fig. 17. Usos de la tipografia Manrope en «Bon profit!».

Fig. 18. Valors CMYK de les mostres cromàtiques utilitzades per a «Bon profit!».

3.3.6 Tipografia

A l'hora de seleccionar la tipografia s'opta per utilitzar una única de pal sec³, per la seua facilitat de lectura per als xiquets enfront de tipografies tipus *serif* o *display*. Aquesta tipografia és la Manrope, extreta de la plataforma *Google Fonts* per assegurar la llicència oberta. Compta amb unes formes arrodonides que li donen un caràcter amable i fan que funcione tant en tants grans com en xicotets.

Per jerarquitzar els textos, s'utilitza en les seues variants *bold*, per als títols (40pts) i noms d'activitats (33pt); *semibold*, per als enunciats de les activitats (12pts); i *regular*, per al text ordinari (12pts).

3.3.7 Gamma cromàtica

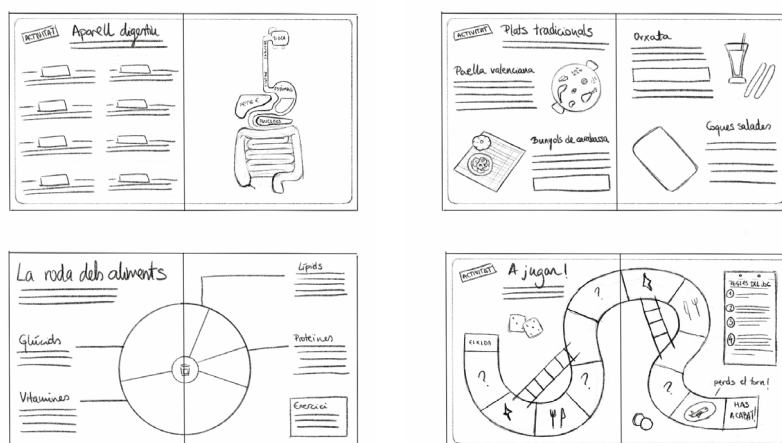
En consonància amb l'esmentat al punt 2.2.2, per tal de generar una complicitat emocional amb el públic, s'escull una gamma cromàtica diversa i atractiva. A part del negre, consta de cinc colors en dues tonalitats diferents: verd, blau, roig, groc i taronja. Tot i que s'utilitza el verd clar com a color representatiu del projecte.

Tenint present la natura editorial del projecte i, per tant, la seua posterior impressió, s'optimitzen els colors. Observant la separació per tintes CMYK, s'elimina aquella tinta que tinga un percentatge menor al 10 % perquè no suposa un canvi notable visualment però sí un malbaratament. També s'ajusten totes les tintes perquè els colors siguin vius, però no extremadament saturats. Pensant en l'estalvi de tinta, però especialment en l'estètica del projecte. Una gamma menys saturada concorda millor amb els valors del treball.

3.3.8. Maquetació

Per la naturalesa il·lustrada del projecte, l'etapa de maquetació i il·lustració s'encavalquen. Per veure com casaven als plec, una vegada definida l'estructura de continguts, s'inicia amb esbossos per saber com organitzar cada pàgina, com distribuir la informació i com il·lustrar-la.

Fig. 19. Primers esbossos de plec del quadern «Bon profit!». Elaboració pròpia.

3. Pal sec. Segons *Glosariografico.com*: en tipografia, qualsevol font que manca de remats.

El quadern s'estructura en dos tipus de pàgines respecte a maquetació, les teòriques i les activitats. Amb la finalitat de diferenciar-les visualment, les pàgines d'activitats estan emmarcades amb una franja verda. La seua disposició està marcada per quatre columnes i quatre files, utilitzant la primera fila per a comprendre el nombre de l'activitat, el títol i l'enunciat.

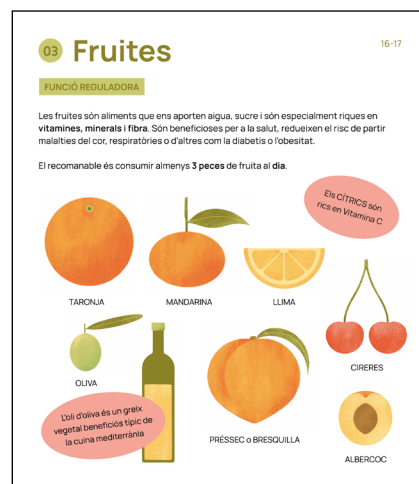
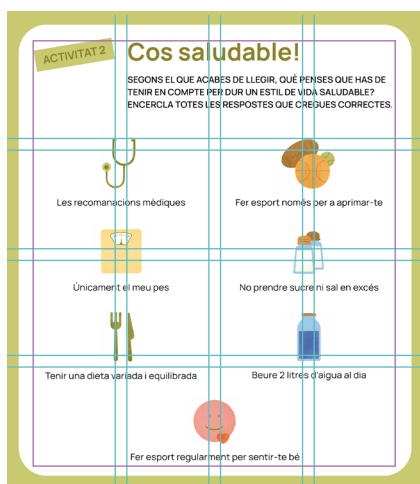
Fig. 20. Retícula pàgina d'activitat del quadern «Bon profit!». Elaboració pròpia.

Fig. 21. Pàgina teòrica del quadern «Bon profit!». Elaboració pròpia.

Fig. 22. Pàgina de grup d'aliments del quadern «Bon profit!». Elaboració pròpia.

Respecte a les pàgines amb més càrrega teòrica, mantenen una estructura similar, amb el títol en la part superior en un tamany prominent i una simbiosi de text i il·lustració, però on la maquetació varia per a adaptar-se al contingut.

En les pàgines específiques dedicades a cada grup d'aliments, l'estructura també és comuna, amb el nombre corresponent encerclat, el títol, un rectangle amb la funció del grup, un xicotet text amb informació i les il·lustracions dels aliments ocupant la major part de l'espai.

Al llarg del quadern també destaca un element repetitiu, els blocs de colors circulars, que ressalten informació addicional interessant.

3.3.9 Il·lustració

Després d'una fase d'investigació pictòrica on s'exploren diferents estils possibles, finalment, el tipus d'il·lustració realitzada destaca per les seues formes arrodonides, geomètriques i majorment simètriques. Es tria aquesta tipologia de dibuix per transmetre eixa amabilitat i simpatia mencionada anteriorment. Alhora, també és un estil que transmet organització i permet una disposició neta que li dona protagonisme.

Totes les il·lustracions estan realitzades mitjançant Procreate⁴, amb un pinzell uniforme per a aplicar el color pla, un amb trama per texturitzar i un últim que imita el llapis per fer les línies decoratives que s'observen a algunes de les il·lustracions, aportant certa informalitat molt concorde a la infància. (Consultar Annex II per a veure totes les il·lustracions aplicades al quadern).

Fig. 23. Proves descartades de diferents estils d'il·lustració i color. Elaboració pròpia.

4. Procreate: programa per a iOS de pintura digital.

Fig. 24. Esbosos definitius per a la pàgina d'hortalisses de «Bon profit!». Elaboració pròpia.

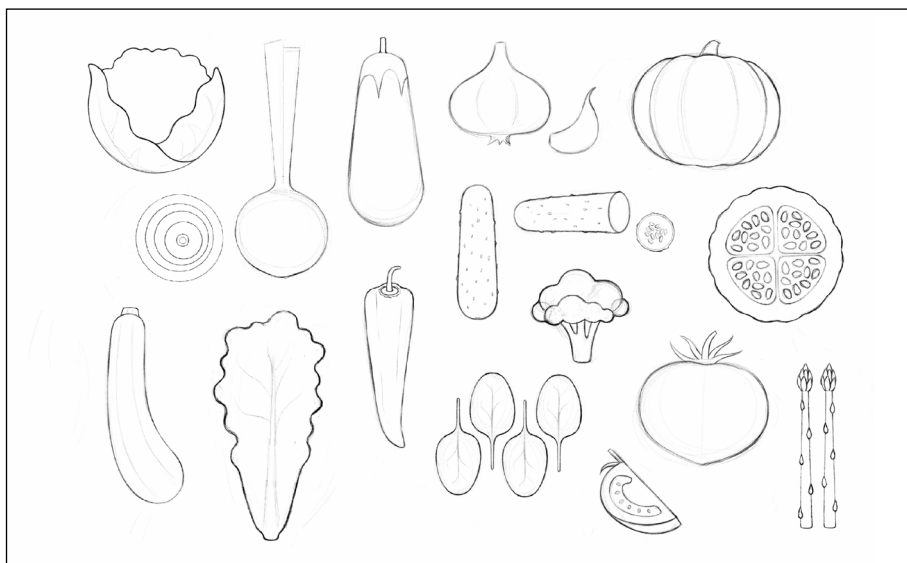

Fig. 25. Il·lustracions definitives per a la pàgina d'hortalisses de «Bon profit!». Elaboració pròpia.

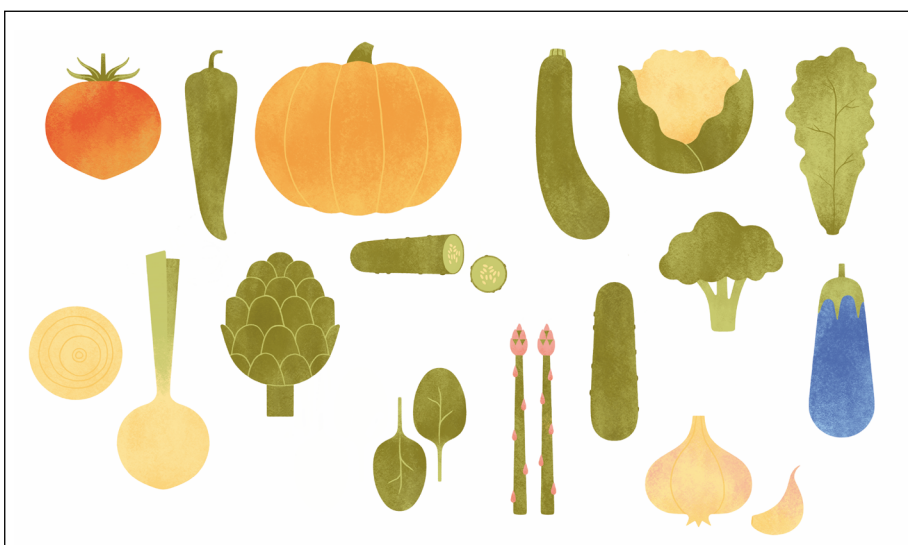
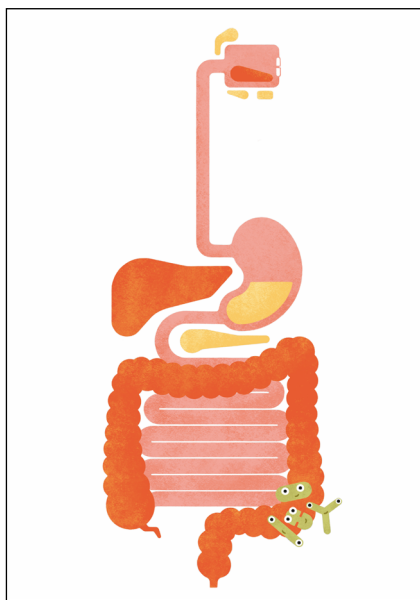

Fig. 26. Il·lustració aparell digestiu per a «Bon profit!». Elaboració pròpia.

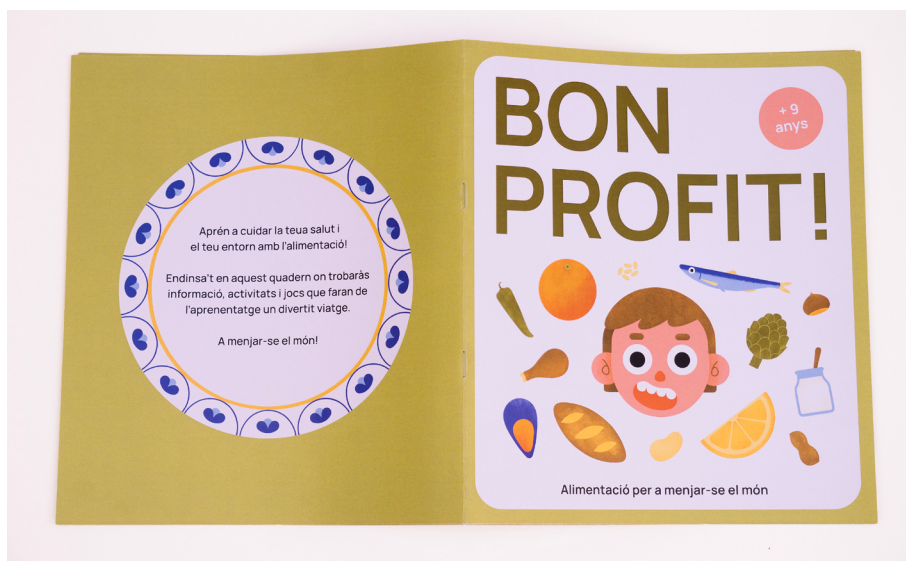
Fig. 27. Il·lustració de la roda dels aliments per a «Bon profit!». Elaboració pròpia.

3.3.10 Coberta

La coberta manté fidelment l'estètica de l'interior del quadern. Les eleccions gràfiques estan molt lligades a l'exposat al punt 2.2, amb la tipografia en gran tamany i il·lustracions d'una gamma cromàtica ampla i cridanera sobre fons clar.

Fig. 28. Coberta de «Bon profit!».

En la portada, el títol del projecte adquireix protagonisme, formant un bloc gràcies a l'ús de les majúscules, que el dota de gran pes. Com punt clau, es volia mostrar una diversitat d'aliments arrelats a la Comunitat Valenciana que comuniquen la temàtica del projecte. Paral·lelament, es considera necessària la inclusió d'una figura humana que ajude a crear eixa connexió emocional i genere simpatia en el lector. A més, s'inclou l'edat recomanable per usar el quadern i, a la base de la portada, es troba el subtítol.

Pel que fa a la contraportada, té una disposició senzilla, prioritzant el text que convida a endinsar-te en el quadern. L'element il·lustrat que emmarca el text és un plat amb decoracions florals, clara referència a la ceràmica característica de cultura valenciana.

3.3.11 Elements complementaris

Algunes activitats del quadern requereixen elements complementaris. És el cas de l'activitat 8, suplementada amb el mural i els adhesius. El mural té un disseny concorde a la pàgina que li correspon, amb cada estació identificada amb un color.

També ocorre en l'activitat 10, el tauler de joc, que se suplementa amb les dues fitxes, un dau i el paquet de cartes. Aquest paquet conté tres tipus de cartes, dotze en total. Cada tipus de carta està associada a un tipus de casella del tauler, sent del mateix color. El disseny de la carta canvia lleugerament segons la tipologia de la carta (veure Annex III): les roses contenen una endevinalla i la resposta il·lustrada, les verdes tenen una il·lustració central i les taronges una pregunta amb tres opcions de resposta.

Fig. 29. Activitat 8 de «Bon profit!» amb el mural associat. Elaboració pròpia

Fig. 30. Activitat 10 de «Bon profit!» amb els seus complements. Elaboració pròpia.

3.3.12 Carpeta

Es van prototipar distintes estructures de carpeta, però l'elegida suposava un estalvi en material respecte de les altres opcions i, pensant en el preu de producció i la sostenibilitat, fou la definitiva.

La carpeta té un disseny net. A la solapa es troba el títol del projecte, en gran tamany, i una il·lustració que imita els adhesius amb els quals es marquen freqüentment les fruites. Baix, a la part frontal del cos de la carpeta, s'observa el subtítol del projecte i un rectangle a mode d'adhesiu perquè els xiquets escriguen el nom.

En obrir la carpeta es troben tots els elements al seu interior. La forma de l'encuny del cos es confecciona per facilitar l'extracció dels materials.

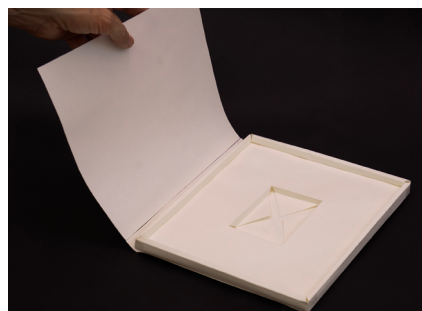

Fig. 31. Prototip d'opció descartada per a carpeta. Elaboració pròpia.

Fig. 32. Carpeta de «Bon profit!» oberta. Elaboració pròpia.

Fig. 33. Carpeta definitiva de «Bon profit!». Elaboració pròpia.

3.4 RESULTAT

En tractar-se d'un prototip, i no una producció a major escala, els materials utilitzats no són els idonis, però s'ha tractat d'apropar al que seria el producte definitiu.

3.4.1 Quadern

Fig. 34. Quadern «Bon profit!». Elaboració pròpia.

Fig. 35. Quadern «Bon profit!». Elaboració pròpia.

Fig. 36. Xiqueta utilitzant quadern «Bon profit!». Elaboració pròpia.

Fig. 37. Pàgina interior de «Bon profit!». Elaboració pròpia.

Fig. 38. Pàgina interior de «Bon profit!». Elaboració pròpia.

3.4.2 Elements complementaris

3.4.2.1 Activitat 7: adhesius

Fig. 39. Paquet d'adhesius i activitat 7 de «Bon profit!». Elaboració pròpia.

Fig. 40. Xiqueta realitzant activitat 7 de «Bon profit!». Elaboració pròpia.

3.4.2.2 Activitat 8: mural i adhesius

En impressions úniques certes mides queden relegades a impressió per injecció, com és el cas del A2. Per tant, el mural s'adapta a un format A3 per a mantenir la coherència cromàtica del conjunt.

Fig. 41. Mural col·lectiu d'activitat 8 de «Bon profit!» amb adhesius. Elaboració pròpia.

Fig. 42. Pack complet «Bon profit!» amb mural col·lectiu. Elaboració pròpia.

Fig. 43. Activitat 8 de «Bon profit!». Elaboració pròpia.

3.4.2.3 Activitat 10: cartes i fitxes

Fig. 44. Paquet de cartes de «Bon profit!». Elaboració pròpia.

Fig. 45. Tipus de cartes d'activitat 10 de «Bon profit!». Elaboració pròpia.

Fig. 46. Sac amb fitxes i dau per a activitat 10 de «Bon profit!». Elaboració pròpia.

Fig. 47. Xiqueta jugant activitat 10 de «Bon profit!». Elaboració pròpia.

Fig. 48. Activitat 10 de «Bon profit!» amb complements. Elaboració pròpia.

3.4.3 Carpeta

Fig. 49. Materials «Bon profit!» per a alumnes. Elaboració pròpia.

Fig. 51. Pack complet «Bon profit!» per a alumnes. Elaboració pròpia.

Fig. 50. Carpeta de «Bon profit!». Elaboració pròpia.

Fig. 52. Xiqueta obrint kit «Bon profit!». Elaboració pròpia.

3.5 PREVISIÓ DE DIFUSIÓ

Aquest projecte està dissenyat per a la distribució en paquets directament a centres educatius, fent-lo arribar a l'aula que ho requereixi amb el nombre de *kits* necessaris per a l'alumnat juntament amb el del docent.

Aquesta distribució és la idònia per les activitats conjuntes que es troben al quadern, una de les quals requereix la participació de tota la classe utilitzant el recurs únic del mural.

Pensat especialment per a col·legis públics i l'accessibilitat per a tot l'alumnat, el seu finançament ideal seria per part de la Generalitat Valenciana, puix el projecte incideix en les competències que les administracions educatives consideren fonamentals.

3.6 PRESSUPOST

Degut a la recent finalització del grau, associat a una curta experiència, el preu per hora de treball s'estableix en una quantia moderada (Taula 1). Amb una carrera professional més extensa dits preus augmentarien.

A més, aquest pressupost (Taula 1) està lligat a la primera tirada d'impressions del projecte, si es realitzaren més s'afegiria a la retribució el preu de reproducció per aquestes.

Taula 1. Pressupost del treball realitzat.

CONCEPTE	HORES	€/H	TOTAL
CONCEPTUALITZACIÓ	40 h	20 €	800 €
DISSENY Maquetació i <i>packaging</i>	40 h	20 €	800 €
IL·LUSTRACIÓ	90h	22 €	1980 €
TOTAL	170 h		3580€

S'estima el cost de producció per a les primeres 1000 unitats de «Bon profit!», el que serien 40 *packs* per a classes de 24 alumnes més el docent:

Taula 2. Pressupost de producció per La Imprenta CG.

ELEMENT	PREU
QUADERN Portada: paper reciclat 170 g Tripa: paper reciclat 100 g Enquadernació grapada	1982,01 €
CARTES Paper reciclat 300 g	92,76 €
ADHESIUS	332,07 €
MURAL (40 ud.) Paper reciclat 170 g	390,56 €
TOTAL brut	2797,4 €
Pack de 25 ud. + mural	69,93 €

Taula 3. Pressupost de producció per Línea 2 (impressió) i Saketos (tèxtil).

ELEMENT	PREU
CARPETA Paper 350 g	1320 €
EMBALATGE ADHESIUS Paper vegetal + Paper 160 g	380 €
EMBALATGE CARTES Paper 160 g	100 €
SAC DE TELA	230 €
TOTAL brut	2030 €
Pack de 25 ud.	50, 75 €

Per tant, el *pack* de 25 unitats tindria un cost de producció total de 120,68 € i, en conseqüència, 4,82 € la unitat.

4. CONCLUSIONS

Atès el resultat del present treball i el seu corresponent procés, es conclou amb un balanç per comprovar el compliment dels objectius inicials.

Pel que fa als objectius generals, s'han complit de manera satisfactòria amb el disseny d'un material didàctic sobre alimentació saludable i sostenible que compta amb unes característiques formals sustentades per la part teòrica. En un sentit tant divulgatiu com estètic.

Per consegüent, s'han efectuat també els objectius específics. Començant pel treball de recopilació i síntesi d'informació, tant del Marc teòric com dels textos que inclou el quadern. Seguint per la ideació i conceptualització del projecte tenint en compte la investigació realitzada per a un resultat eficaç. Passant per la producció del projecte amb un disseny editorial i il·lustració adequada a les preferències del públic infantil. Acabant amb la materialització del prototip.

Com a reflexió es pot puntualitzar que la producció del prototip no ha estat la ideal perquè s'ha hagut d'utilitzar els mitjans a l'abast per realitzar-la. Tanmateix, cal destacar que en cas d'una producció real a major escala, es podria fer d'una manera més amable amb el medi ambient, i així està inclòs al pressupost, amb la utilització de paper reciclat.

Gestionar els temps i coordinar totes les parts del projecte durant un període allargat, confiant en el treball fet i tenint en compte el pendent, ha sigut tot un repte. No obstant això, ha resultat molt reconfortant posar els coneixements apresos durant el Grau en Disseny i Tecnologies Creatives al servei d'un projecte educatiu, socialment valuós i amb un impacte positiu.

En definitiva, la labor feta ha resultat en un projecte satisfactori per a concloure el grau. Tirar endavant un treball d'aquestes característiques ha sigut desafiant, sens dubte, però molt enriquidor de cara al futur professional.

5. REFERÈNCIES

Aguado Molina, M. i Villalba Salvador, M. (2020). La ilustración como recurso didáctico. *DEDiCA Revista De Educação E Humanidades (dreh)*, (17), 337-359. <https://doi.org/10.30827/dreh.v0i17.15158>

Associació contra l'Anorèxia i la Bulímia (s.d.). *¿Se pueden prevenir los TCA?* <https://www.acab.org/es/prevencion/se-pueden-evitar-los-tca/>

Associació contra l'Anorèxia i la Bulímia (2023). *Programa de prevención: Cuando no te gustas, enfermas* [Arxiu PDF]. https://www.acab.org/wp-content/uploads/2023/09/CATALOGO-PREVENCIÓN_2023_ok_cast.pdf

Austin Millán, T. R. (2000). Para comprender el concepto de cultura [Arxiu PDF]. <https://gc.scalahed.com/recursos/files/r161r/w24359w/S1R1.pdf>

Barkley E.F., Cross K. P., Major C. H. (2012). *Técnicas de aprendizaje colaborativo: Manual para el profesorado universitario* (P. Manzano Bernabé, Trans.). Ediciones Morata i Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. (Treball original publicat en 2005) <https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=R5ojEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA7&dq=tecnicas+aprendizaje+primaria&ots=srSKyk8TON&sig=B-0Ljdr-vaM7cbQZlWXHzHvrhuQ#v=onepage&q=tecnicas%20aprendizaje%20primaria&f=false>

Caballero-Calderón, G. E. (2021). *Las actividades lúdicas para el aprendizaje*. *Polo del Conocimiento*, 6(4), 861-878. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7926973>

Cerdà, E., Pérez, J. i Jimeno, J.L. (2004). *Teoría de Juegos*. Pearson Educación.

Coutinho, S. (2006). Design da Informação para Educação. *InfoDesign: Revista Brasileira de Design da Informação*, 3(1/2), 49-60. <https://doi.org/10.51358/id.v3i1/2.27>

Decret 106/2022, de 5 d'agost, del Consell, d'ordenació i currículum de l'etapa d'Educació Primària. *DOGV*, 9402, de 10 d'agost de 2022. https://dogv.gva.es/datos/2022/08/10/pdf/2022_7572.pdf

dos Santos, F. A. i Tiradentes Souto, V. (2019). Graphic design and user-centred design: designing learning tools for primary school. *International Journal of Technology and Design Education*, 29(s.n.), 999-1009. <https://doi.org/10.1007/s10798-018-9480-1>

Durán Armengol, T. (2005). Ilustración, comunicación, aprendizaje. *Revista de Educación*, (Extraordinario 2005), 239-253. <https://www.educacionfpydeportes.gob.es/dam/jcr:0539e5ab-2530-4b29-a0fc-3c24aec1773b/re2005-pdf.pdf>

Generalitat Valenciana (29 de novembre de 2021). *Sanitat atén més de 14.000 pacients amb trastorns de conducta alimentària en 2021* [Detall nota de premsa]. Recuperat el 12 de gener de 2024 de <https://comunica.gva.es/va/detalle?id=361472422&site=174859789>

Ministerio de Sanidad (s.d.). *Porcentaje de personas con obesidad, por sexo según comunidad autónoma*. Recuperat el 12 de gener de 2024 de <https://www.sanidad.gob.es/estadEstudios/sanidadDatos/tablas/tabla10.htm>

Munari, B. (2004). *¿Cómo nacen los objetos?* (C. Artal Rodríguez, Trans.). Editorial Gustavo Gili. (Treball original publicat en 1981).

Rabía Sierra, M. J., Romero Rojas, B. I. i Vargas Parra, V. J. (2017). *Estrategia didáctica mediada por juegos interactivos para fortalecer la atención y concentración en los niños de Jardín A del Colegio Santa Luisa*. [Trabajo de grado, Fundación Universitaria de los Libertadores]. Los Libertadores. <http://hdl.handle.net/11371/1237>

Real Decreto 157/2022, de 1 de marzo, por el que se establecen la ordenación y las enseñanzas mínimas de la Educación Primaria. *Boletín Oficial del Estado*, 52, de 2 de març de 2022. <https://www.boe.es/eli/es/rd/2022/03/01/157/con>

Samour, H. (2005). Globalización, cultura e identidad. *ECA: Estudios centroamericanos*, (679-680), 475-489. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=1262502>

Siraj Blatchford, I. i Taggart, B. (2014). *Exploring Effective Pedagogy in Primary Schools: Evidence from Research*. Pearson. <https://learningportal.iiep.unesco.org/es/biblioteca/exploring-effective-pedagogy-in-primary-schools-evidence-from-research>

Valenzuela Lozano, N.M. (2020). *Diseño gráfico aplicado a actividades didácticas para el reconocimiento y fortalecimiento de la diversidad cultural en un aula de 4to grado de educación primaria*. [Tesis para optar el grado de Maestro en Diseño Gráfico, Universidad San Ignacio de Loyola]. Repositorio Institucional de la Universidad San Ignacio de Loyola. <https://repositorio.usil.edu.pe/entities/publication/87ecc7a0-8d44-4975-ac8c-fc1e0fa54747>

Vygotsky, L.S. (2009). *El desarrollo de los procesos psicológicos superiores* (S. Furió, Trans.). Crítica Barcelona. (Treball original publicat en 1978)

Wook, T.S.M.T i Salim, S.S. (2007). A Conceptual Design for Children's WebOPAC Interface: Graphic Design Issues. En M.J. Smith i G. Salvendy (Eds.), *Human Interface and the Management of Information. Interacting in Information Environments* (pp 785-791). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-540-73354-6_86

6. ÍNDEX DE FIGURES I TAULES

6.1 FIGURES:

Fig. 1. Esquema metodologia projectual de Bruno Munari extret del llibre «Com naixen els objectes?» (Referència completa al punt 5).....	9
Fig. 2. Diagrama de Gantt de la cronologia del projecte. Elaboració pròpia.....	10
Fig. 3. <i>Agro Jocs</i> . Realitzat per La Unió (2018). https://launio.org/post/la-unio-presenta-diversos-proyectos-de-dinamizacion-agroecologica-dentro-de-las--275333	16
Fig. 4. <i>Menja bé, tu hi guanyes!</i> . Realitzat pel Servei de Salut de La Diputació de Barcelona (s.d.). https://www.diba.cat/es/web/salutpublica/menja_be_jocs	16
Fig. 5. Portades Vol. 58 i 57 d' <i>Anorak</i> . Realitzades per <i>Studio Anorak</i> (2021). https://www.creativeboom.com/inspiration/anorak-turns-15	16
Fig. 6. Pàgina interior vol. 57 d' <i>Anorak</i> . Realitzada per <i>Studio Anorak</i> (2021). https://anorakmagazine.com/products/anorak-fruit-veg-vol-57	16
Fig. 7. <i>Change: My plan to save the planet!</i> Realitzat per <i>Wee Society</i> (2022). Recuperat de https://www.weesociety.com/books/change	17
Fig. 8. « <i>Totem bookmark series</i> ». Il·lustracions realitzades per <i>Eurekart Studio</i> (2024). https://www.instagram.com/p/C14XOZpLaEj/?img_index=2	18
Fig. 9. « <i>Literati Board Game</i> ». Il·lustració realitzada per <i>Lydia Hill</i> . https://www.lydiakahill.com/kid-lit-painterly-work?pgid=lgwrx93g-55156261-8e11-4b69-8d27-766317ec969c	18
Fig. 10. « <i>Chinese Breakfast</i> ». Il·lustració realitzada per <i>Hannah Sun</i> (2022). https://www.behance.net/gallery/129412483/Collage-Art-Chinese-Breakfast	18
Fig. 11. Pàgina interior de la versió beta de «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	19
Fig. 12. Coberta de la versió beta de «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	20
Fig. 13. Títol de «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	20
Fig. 14. Encuny cos carpeta de «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	21
Fig. 15. Encuny solapa carpeta de «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	21
Fig. 16. Esquema inicial distribució del quadern «Bon profit!» per plecs. Elaboració pròpia.....	21
Fig. 17. Usos de la tipografia <i>Manrope</i> en «Bon profit!».....	23

Fig. 18. Valors CMYK de les mostres cromàtiques utilitzades per a «Bon profit!».....	23
Fig. 19. Primers esbossos de plecs del quadern «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	23
Fig. 20. Retícula pàgina d'activitat del quadern «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	24
Fig. 21. Pàgina teòrica del quadern «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	24
Fig. 22. Pàgina de grup d'aliments del quadern «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	24
Fig. 23. Proves descartades de diferents estils d'il·lustració i color. Elaboració pròpia.....	24
Fig. 24. Esbossos definitius per a la pàgina d'hortalisses de «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	25
Fig. 25. Il·lustracions definitives per a la pàgina d'hortalisses de «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	25
Fig. 26. Il·lustració aparell digestiu per a «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	25
Fig. 27. Il·lustració de la roda dels aliments per a «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	25
Fig. 28. Coberta de «Bon profit!».....	26
Fig. 29. Activitat 8 de «Bon profit!» amb el mural associat. Elaboració pròpia.....	26
Fig. 30. Activitat 10 de «Bon profit!» amb els seus complements. Elaboració pròpia.....	27
Fig. 31. Prototip d'opció descartada per a carpeta. Elaboració pròpia.....	27
Fig. 32. Carpeta de «Bon profit!» oberta. Elaboració pròpia.....	27
Fig. 33. Carpeta definitiva de «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	27
Fig. 34. Quadern «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	28
Fig. 35. Quadern «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	28
Fig. 36. Xiqueta utilitzant quadern «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	28
Fig. 37. Pàgina interior de «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	29
Fig. 38. Pàgina interior de «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	29
Fig. 39. Paquet d'adhesius i activitat 7 de «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	30
Fig. 40. Xiqueta realitzant activitat 7 de «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	30
Fig. 41. Mural col·lectiu d'activitat 8 de «Bon profit!» amb adhesius. Elaboració pròpia.....	31
Fig. 42. Pack complet «Bon profit!» amb mural col·lectiu. Elaboració pròpia.....	31
Fig. 43. Activitat 8 de «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	31
Fig. 44. Paquet de cartes de «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	32
Fig. 45. Tipus de cartes d'activitat 10 de «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	32
Fig. 46. Sac amb fitxes i dau per a activitat 10 de «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	32
Fig. 47. Xiqueta jugant activitat 10 de «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	32
Fig. 48. Activitat 10 de «Bon profit!» amb complements. Elaboració pròpia.....	32
Fig. 49. Materials «Bon profit!» per a alumnes. Elaboració pròpia.....	33
Fig. 50. Carpeta de «Bon profit!». Elaboració pròpia.....	33

Fig. 51. *Pack* complet «Bon profit!» per a alumnes. Elaboració pròpia.....33

Fig. 52. Xiqueta obrint *kit* «Bon profit!». Elaboració pròpia.....33

6.2 TAULES:

Taula 1. Pressupost del treball realitzat.....34

Taula 2. Pressupost de producció per La Imprenta CG <https://www.laimprentacg.com/>.....34

Taula 3. Pressupost de producció per Linea 2 (impressió) i Saketos (tèxtil) https://saketos.es/bolsas-de-lino/627-bolsas-de-lino-8-cm-x-10-cm-10-pzs-natural-5902565687281.html?utm_source=google&utm_medium=pricewars2&utm_campaign=bolsas-de-lino-8-cm-x-10-cm-10-pzs-natural&gad_source=1&gclid=CjwKCAjw1emzBhB8EiwAHwZZxShDTWX2qG5SHQvgPcDJ6i9BBMdADHm4GeFATlbwgKKn9ar6GNtnthoCz0YQA-vD_BwE35

ANNEXOS

ANNEX I: RELACIÓ DEL TREBALL AMB ELS OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE DE L'AGENDA 2030

ANNEX II: PUBLICACIÓ EDITORIAL BON PROFIT!

ANNEX III: ELEMENTS COMPLEMENTARIS DE BON PROFIT!

ANNEX IV: CARPETA DE BON PROFIT!

ANNEX I

BON PROFIT!

DISSENY EDITORIAL DE MATERIAL DIDÀCTIC IL·LUSTRAT
SOBRE ALIMENTACIÓ SALUDABLE I SOSTENIBLE PER A
EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Presentat per Isabel Valera Peinado

Tutora: Sabina Alcaraz González

Facultat de Belles Arts de Sant Carles

Grau en Disseny i Tecnologies Creatives

Curs 2023-2024

UNIVERSITAT
POLITÈCNICA
DE VALÈNCIA

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA
FACULTAT DE BELLES ARTS DE SANT CARLES

ANNEX I.
RELACIÓ DEL TREBALL AMB ELS OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE
DE L'AGENDA 2030

Annex al treball de fi de Grau i treball de fi de Màster: relació del treball amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030.

Grau de relació del treball amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS).

Objectius de Desenvolupament Sostenible	Alt	Mitjà	Baix	No escau
ODS 1. Fi de la pobresa.	☐	☐	☐	☒
ODS 2. Fam zero.	☐	☐	☒	☐
ODS 3. Salut i benestar.	☒	☐	☐	☐
ODS 4. Educació de qualitat.	☒	☐	☐	☐
ODS 5. Igualtat de gènere.	☐	☐	☒	☐
ODS 6. Aigua neta i sanejament.	☐	☐	☐	☒
ODS 7. Energia assequible i no contaminant.	☐	☐	☐	☒
ODS 8. Treball decent i creixement econòmic.	☐	☐	☐	☒
ODS 9. Indústria, innovació i infraestructures.	☐	☐	☐	☒
ODS 10. Reducció de les desigualtats.	☐	☐	☒	☐
ODS 11. Ciutats i comunitats sostenibles.	☐	☒	☐	☐
ODS 12. Producció i consum responsables.	☒	☐	☐	☐
ODS 13. Acció pel clima.	☐	☐	☒	☐
ODS 14. Vida submarina.	☐	☐	☐	☒
ODS 15. Vida d'ecosistemes terrestres.	☐	☐	☒	☐
ODS 16. Pau, justícia i institucions sòlides.	☐	☐	☐	☒
ODS 17. AAliances per a assolir els objectius.	☐	☐	☐	☒

Descripció de l'alineació del TFG/TFM amb els ODS amb un grau de relació més alt.

**Annex al treball de fi de Grau i treball de fi de Màster:
Relació del treball amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030.**

En aquest TFG tenen especial presència tres dels Objectius de Desenvolupament Sostenible:

- Salut i benestar: l'alimentació és un dels pilars fonamentals per a una vida saludable. És molt important tractar d'establir una relació sana entre el menjar i l'alumnat. Es té present durant tot el treball no caure en afirmacions restrictives que puguen generar correlacions nocives en els xiquets i xiquetes, així com desmuntar nexes incorrectes, però estesos socialment, com pot ser el pes i la salut.
- Educació de qualitat: un dels principals objectius a d'aquest material didàctic és fer del procés d'aprenentatge un camí més amable i interactiu pels més menuts. Es du a terme valorant les seues necessitats pedagògiques, aplicant praxis educatives eficients i tenint en compte les seues preferències per a l'aplicació del disseny gràfic. Així es desenvolupa un recurs didàctic eficaç, que tinga en consideració les opinions del seu públic objectiu.
- Producció i consum responsable: aquest projecte està travessat per la idea de localitat i producte de proximitat. S'aposta per una alimentació basada en productes propis del nostre territori, mitjançant la conscienciació del públic respecte a la problemàtica del consum globalitzat actual i promocionant els aliments de kilòmetre 0.

ANNEX II

BON PROFIT!

DISSENY EDITORIAL DE MATERIAL DIDÀCTIC IL·LUSTRAT
SOBRE ALIMENTACIÓ SALUDABLE I SOSTENIBLE PER A
EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Presentat per Isabel Valera Peinado

Tutora: Sabina Alcaraz González

Facultat de Belles Arts de Sant Carles

Grau en Disseny i Tecnologies Creatives

Curs 2023-2024

UNIVERSITAT
POLITÈCNICA
DE VALÈNCIA

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA
FACULTAT DE BELLES ARTS DE SANT CARLES

BON PROFIT!

+ 9
anys

Alimentació per a menjar-se el món

Ei! On vas tan ràpid? Identifica't!

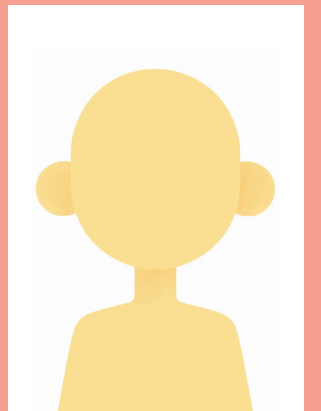
ABANS DE COMENÇAR EL QUADERN, EMPLENA AQUEST CARNET
AMB LES TEUES DADES I POSSA UNA FOTO O UN DIBUIX TEU.
AIXÍ, SI HO PERDS, PODRÀ TORNAR A TU!

NOM

EDAT

DATA D'INICI DEL QUADERN

LLOC ON VIUS

ACTIVITAT 1

L'aparell digestiu!

COMENCEM FORT! COMPLETA CADA FRASE ESCRIVINT A L'ESPAI EN BLANC EL NOM DE L'ÒRGAN QUE LI CORRESPONGA. FIXA'T EN EL DIBUIX DE LA DRETA PER A AJUDAR-TE!

A la _____ hem de trossejar bé l'aliment amb les dents.

Les _____ produeixen la saliva que ajuda a desfer l'aliment.

A l' _____ comença la digestió. Conté sucg gàstrics que desfan el bol alimentari.

L' _____ té més de 5 metres de longitud! Allí s'absorbix la major part dels nutrients.

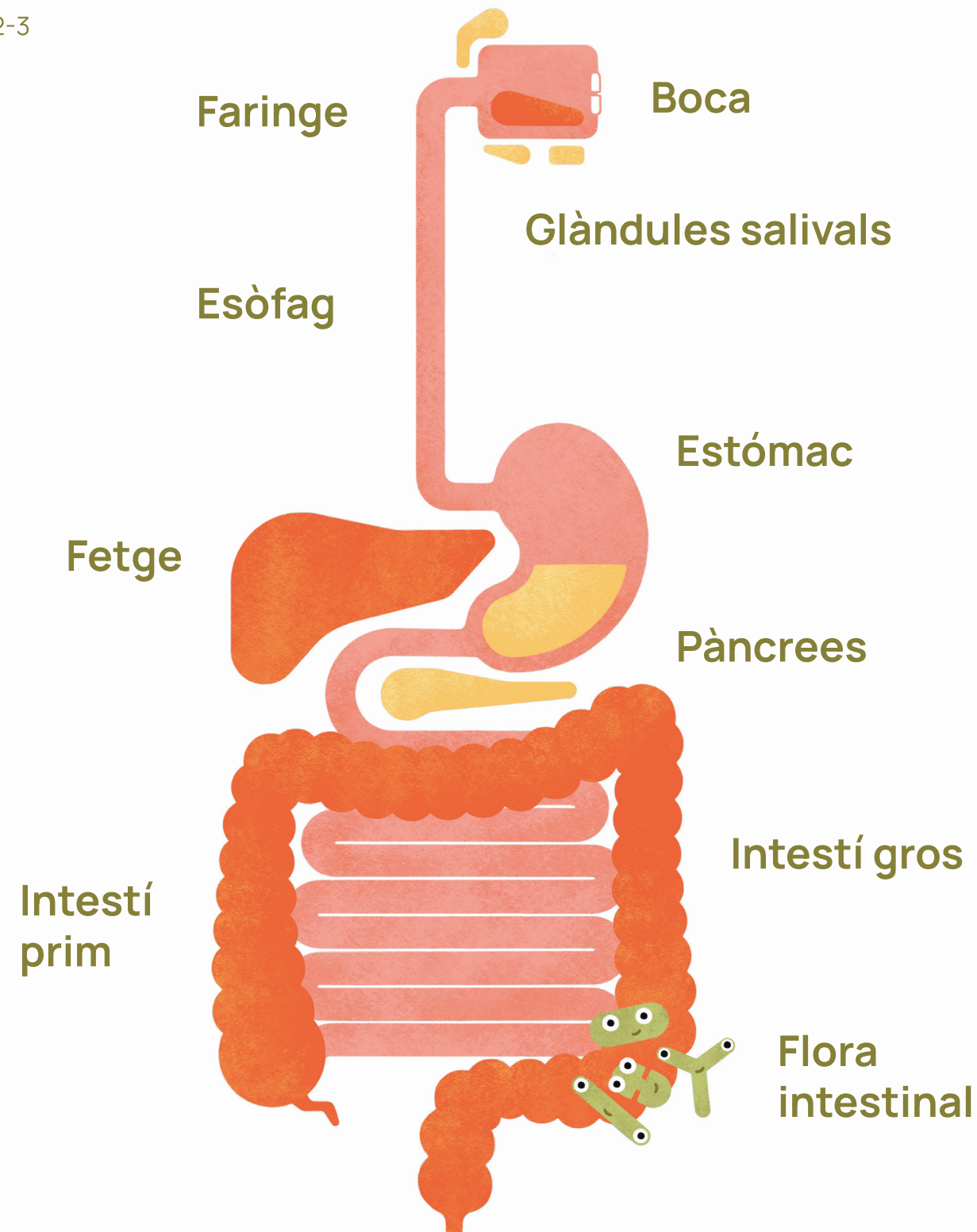
El _____ produeix la bilis i l'aboca a l'intestí prim per facilitar l'absorció de nutrients. També elimina substàncies dolentes i guarda les necessàries.

El _____ és una glàndula que produeix insulina i sucg pancreàtics, que aboca a l'intestí prim per a facilitar la digestió.

A l' _____ passen les substàncies que no han sigut absorbides per l'intestí prim. Algunes, com l'aigua, són absorbides i les sobrants són expulsades en forma d'excrements.

La _____ és el conjunt de bacteries beneficioses que es troben al nostre intestí. Està molt marcada per la nostra dieta i influix, fins i tot, en el nostre estat d'ànim.

2-3

El nostre cos

4-5

És important entendre que la salut no sempre està lligada a l'aparença física. Un cos saludable té distinta forma segons la persona:

Estimar i respectar el nostre cos és el primer pas per a una vida saludable!

Aquest és un cos saludable per Àlex

Aquest és un cos saludable per Anna

Aquest és un cos saludable per Jordi

ACTIVITAT 2

Cos saludable!

SEGONS EL QUE ACABES DE LLEGIR, QUÈ PENSES QUE HAS DE TENIR EN COMPTE PER DUR UN ESTIL DE VIDA SALUDABLE? ENCERCLA TOTES LES RESPOSTES QUE CREGUES CORRECTES.

Les recomanacions mèdiques

Fer esport només per a aprimar-te

Únicament el meu pes

No prendre sucre ni sal en excés

Tenir una dieta variada i equilibrada

Beure 2 litres d'aigua al dia

Fer esport regularment per sentir-te bé

La roda dels aliments

6-7

Quant i quan hem de menjar els aliments per a tindre una dieta equilibrada?

Els grups que més espai ocupen en la roda són dels que més quantitat hem de menjar. Els aliments que apareixen en xicotet hem de menjar-los amb moderació.

Glúcids

Productes derivats dels cereals, sucre i creïlles

Els aliments rics en glúcids ens aporten **energia**. No s'ha d'abusar dels que tenen molt de sucre no natural, com els pastissos o dolços.

Vitamines, minerals i fibra

Fruites i hortalisses

Els aliments rics en vitamines, minerals i fibra contenen substàncies molt **necessaries** per a diferents processos del nostre organisme. És recomanable consumir-los quant més **frescos** millor.

Lípids

Oli, mantega i greixos en general

Els aliments rics en greixos ens aporten **energia**. Recordeu no abusar dels que són d'origen animal.

Proteïnes

Peix, carn i derivats, ou, llegums, fruits secs i productes lactis

Els aliments rics en proteïnes són molt necessaris durant l'època de **creixement**. Important no abusar dels que contenen més greix (carn roja, embotits i alguns formatges).

Aigua

Hem d'hidratar-nos amb uns 2 litres diaris.

Exercici físic

És fonamental fer exercici físic a diari.

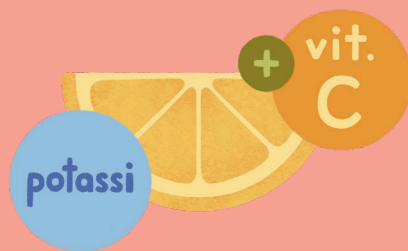
Producte local

Consumir producte local vol dir menjar aliments que han estat cultivats o produïts a prop teu. Per què és beneficiós açò?

Fas que la compra siga més **sostenible**.
L'aliment no ha hagut de viatjar milers de kilòmetres per a arribar a tu.

L'aliment t'arriba més **fresc i nutritiu**, perquè sense viatjar conserva millor les seues propietats.

Aliments de temporada

Hi ha aliments que no es poden menjar durant tot l'any, sinó que s'han de consumir durant una època concreta.

És el cas de les fruites i hortalisses. Cada una té el seu moment de plantació i, per tant, de recol·lecció.

També és el cas del peix i marisc, que no sempre es troba en abundància, sinó que s'ha de pescar cada espècie quan siga la seua època.

ACTIVITAT 3

Comerç local!

AJUDA EN CASA A FER LA COMPRA PEL TEU BARRI O POBLE I ACONSEGUEIX COMPLETAR LES PREGUNTES:

En la **fruiteria**,
quin és el preu del kilo de taronges?

En la **pescateria**,
com es diu la pescatera o el pescater?

En la **verduleria**,
quina hortalissa està "de temporada"?

En la **pescateria**,
quin és el peix més car?

En la **carnisseria**,
com es diu el carnisser o la carnissera?

En el **forn**,
quants tipus de pans diferents venen?

I tu...

Coneixes la
riquesa del
nostre territori?

Fem un volt pels aliments de la nostra terra?

01

Cereals i derivats

02

Tubercles i arrels

03

Fruites

04

Hortalisses

05

Lactis

06

Peix i marisc

07

Carn i embotit

08

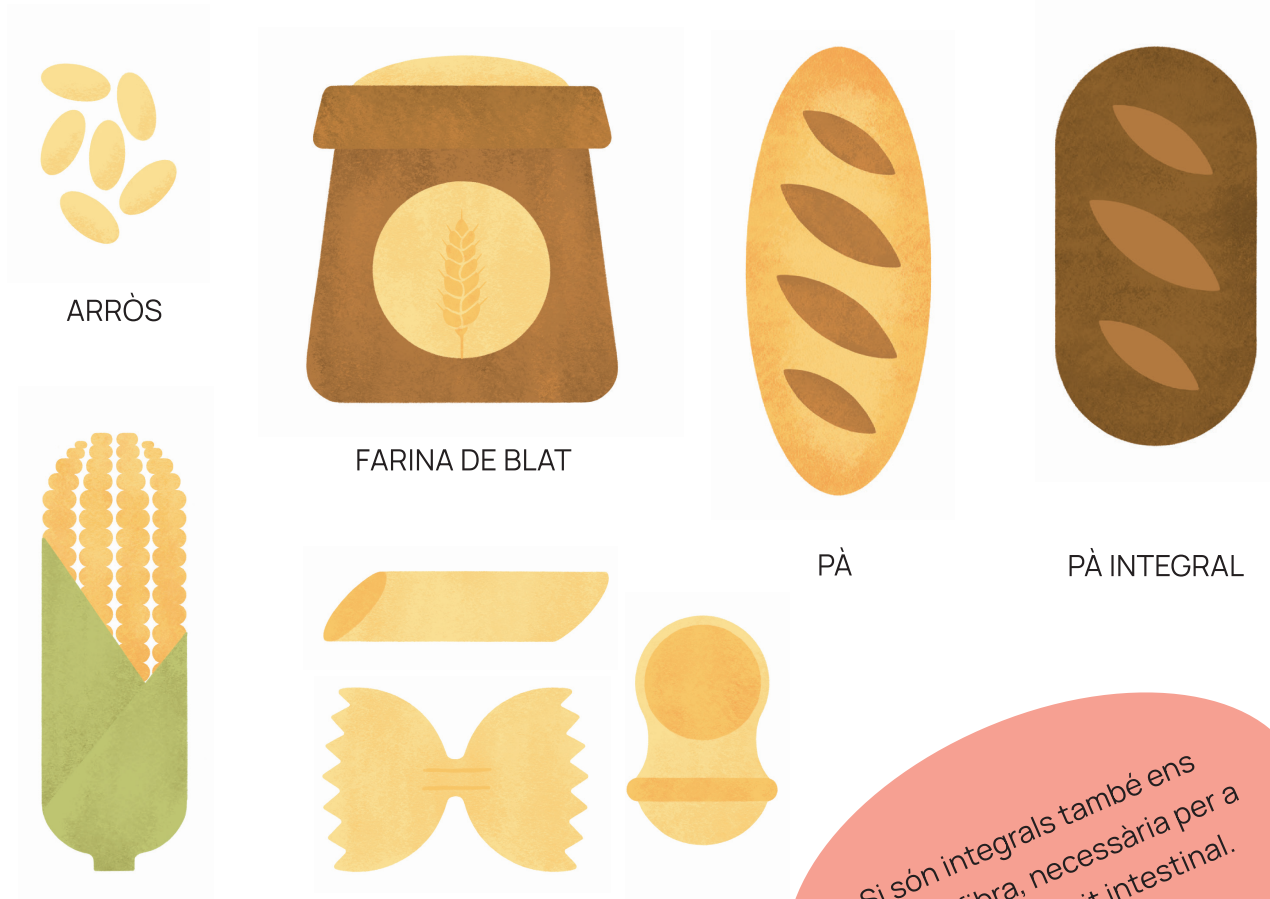
Llegums

01 Cereals i derivats

FUNCIÓ ENERGÈTICA

Els cereals i els seus derivats són rics en glúcids i ens aporten **energia** per a la nostra activitat diària.

És recomanable prendre una ració a cada menjar del dia, és a dir, 5 racions al dia.

ARRÒS

FARINA DE BLAT

PÀ

PÀ INTEGRAL

BLAT DE MORO

PASTA

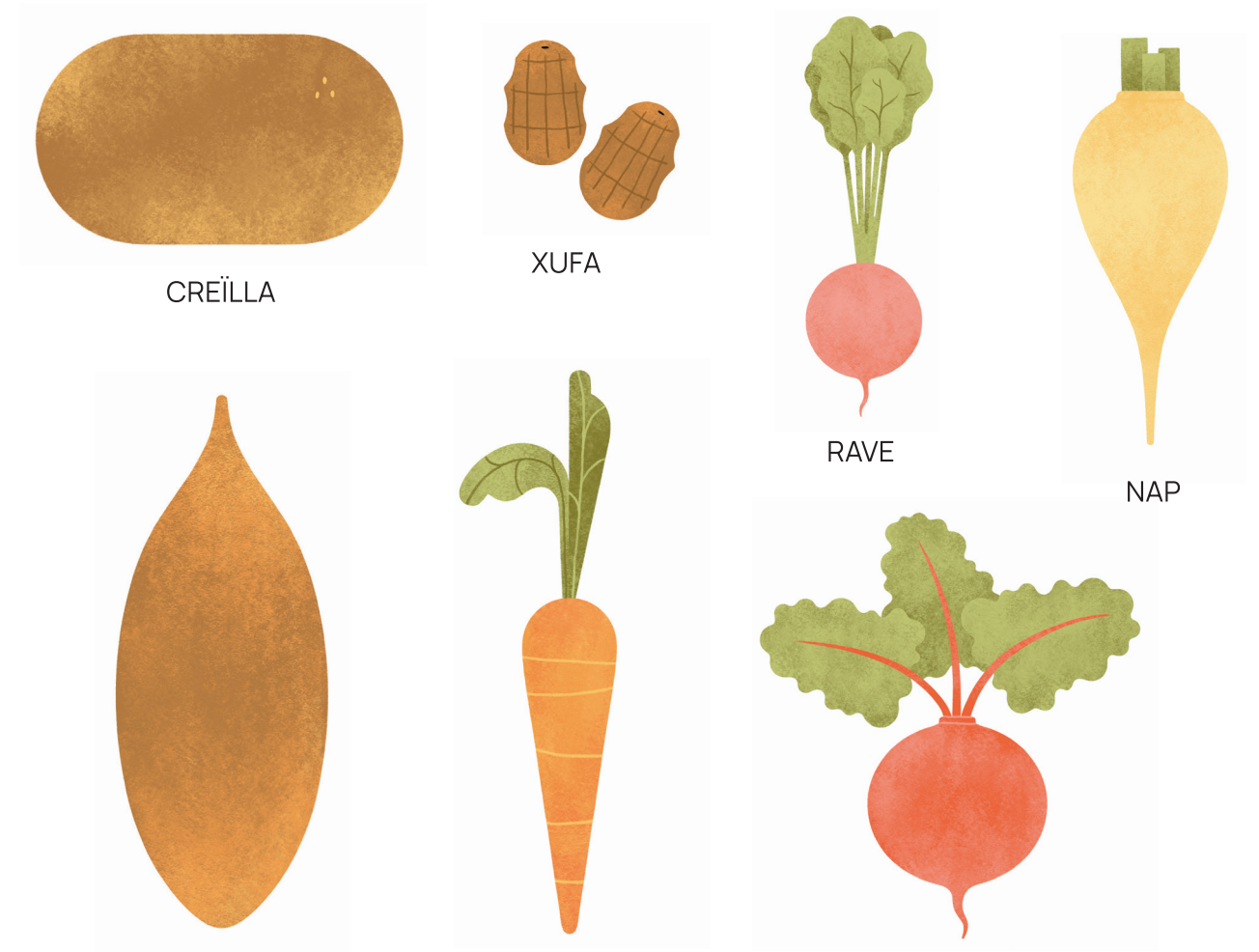
Si són integrals també ens aporten fibra, necessària per a regular el trànsit intestinal.

02 Tubercles i arrels

FUNCIÓ REGULADORA

Els tubercles i les arrels són font de fibra, vitamines i minerals, així com de glúcids que ens aporten energia.

És recomanable prendre 5 racions al dia entre cereals i tubercles.

CREÏLLA

XUFA

RAVE

NAP

MONIATO

SAFANÒRIA

REMOLATXA

ACTIVITAT 4

Pans artesanals!

UN LLADRE HA ROBAT ELS NOMS ALS PANS ARTESANALS!
AJUDA A ANOMENAR-LOS DE NOU SEGUINT LES PISTES QUE
HEM POGUT RECOPILAR.

Diuen els veïns que han vist a la **Fogassa** rodolant per Castelló.

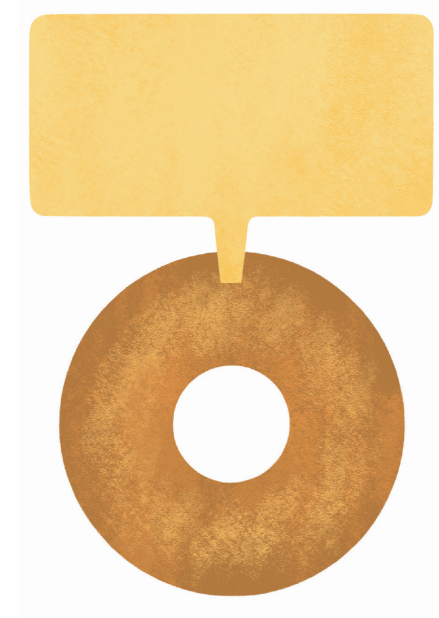
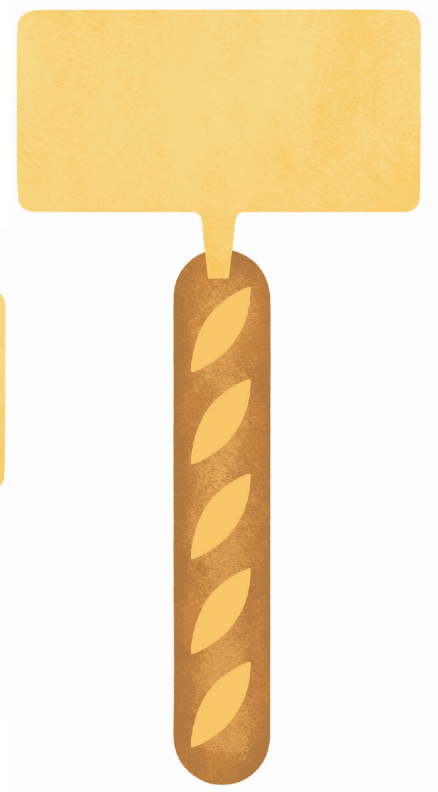
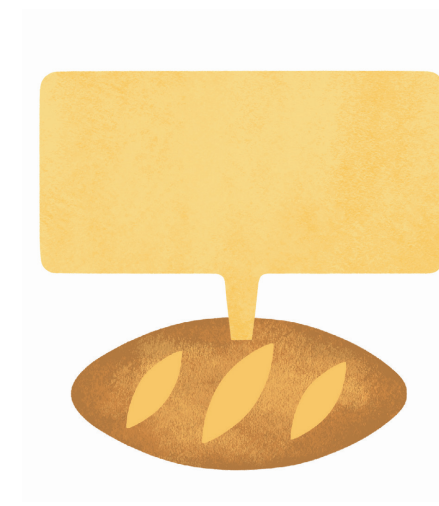
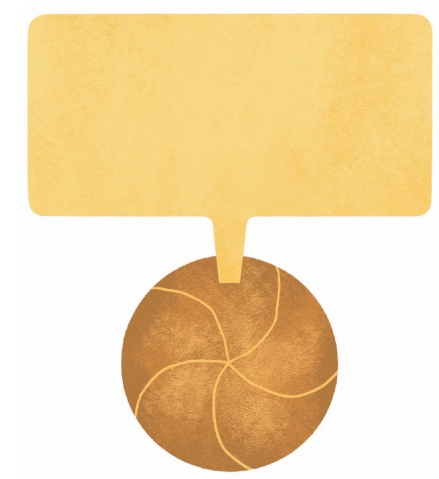
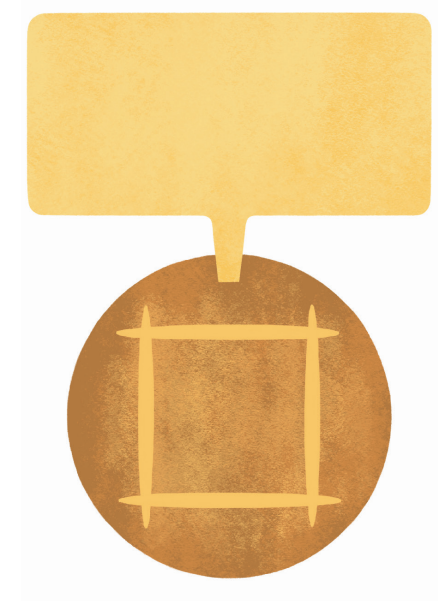
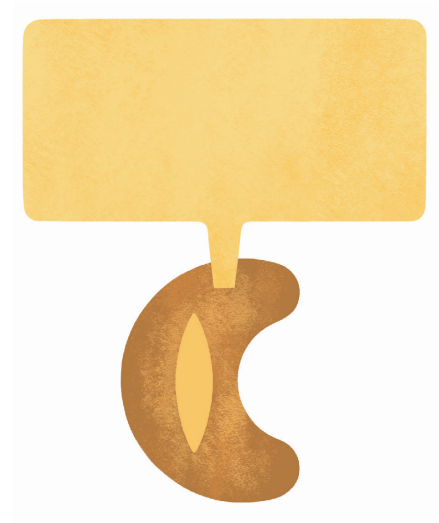
L'anomenaren **Magraneta** pel seu paregut a la fruita de la magrana.

Pensaven que havien trobat a la **Pataqueta** flotant al cel aquesta nit perquè l'han confós amb mitja lluna.

Uns visitants han vist la **Lanzadera** camuflant-se entre els arbres creient-se una fulla. Que il·lusa!

Han vist a uns xiquets utilitzant el **Rollo** com a flotador en la piscina. Per poc s'ofeguen!

Diuen del **Pirulí** que és ben alt i ben prim.

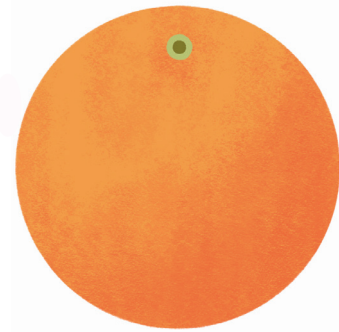
03 Fruites

16-17

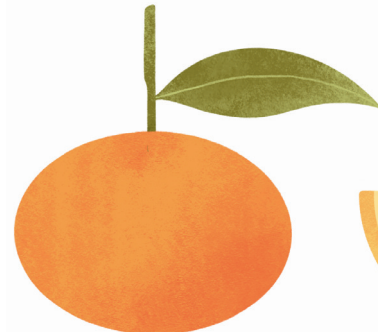
FUNCIÓ REGULADORA

Les fruites són aliments que ens aporten aigua, sucre i són especialment riques en **vitamines, minerals i fibra**. Són beneficioses per a la salut, redueixen el risc de patir malalties del cor, respiratòries o d'altres com la diabetis o l'obesitat.

El recomanable és consumir almenys **3 peces** de fruita al dia.

TARONJA

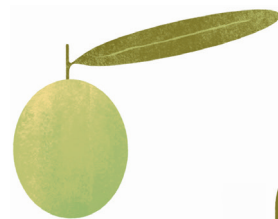

MANDARINA

LLIMA

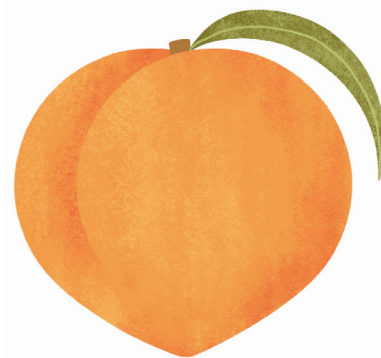
Els CÍTRICS són rics en Vitamina C

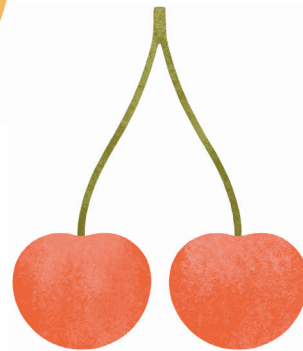
OLIVA

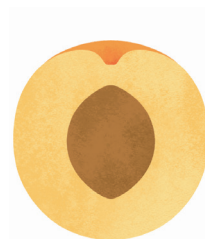
L'oli d'oliva és un greix vegetal beneficiós típic de la cuina mediterrània

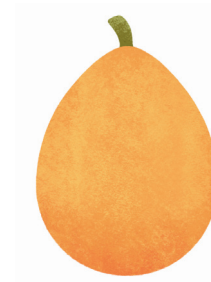
PRÉSSEC o BRESQUILLA

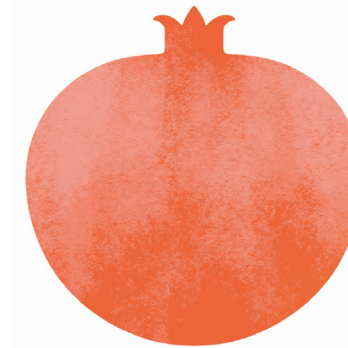
CIRERES

ALBERCOC

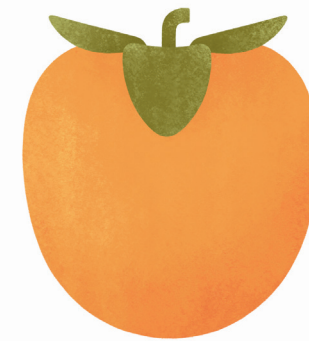
NISPRO

MAGRANA MOLLAR

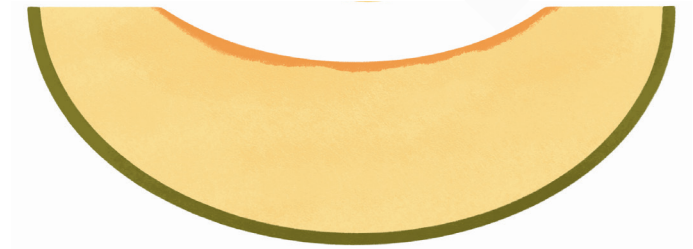
RAÏM

CAQUI

MADUIXA

MELÓ DE TOT L'ANY

Els fruits secs

FUNCIÓ REGULADORA I ENERGÈTICA

Els fruits secs són rics en **minerals, fibra i proteïnes**. Es tracta d'una font important d'**energia** i greixos saludables. Tenen molts beneficis com fortificar els ossos, preservar la salut del cor i ajudar a la memòria.

És recomanable prendre uns **3 grapadets** de fruits secs al dia.

AVELLANA

CASTANYA

PIPA DE CARABASSA

ATMELA

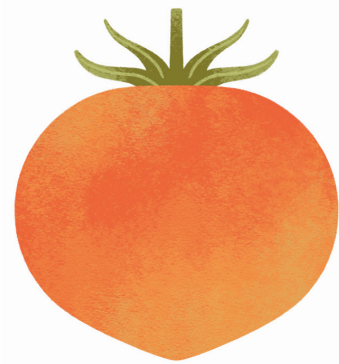
PIPA DE GIRASOL

04 Hortalisses

FUNCIÓ REGULADORA

Les hortalisses ens aporten aigua, **vitamines, minerals i fibra**. Tenen la particularitat de que quan més fresques es mengen, més beneficioses són. Prevenen malalties i milloren funcions del nostre cos com el sistema immunitari, la vista o la digestió.

És recomanable consumir **2 racions** d'hortalisses al dia, com a mínim.

TOMACA

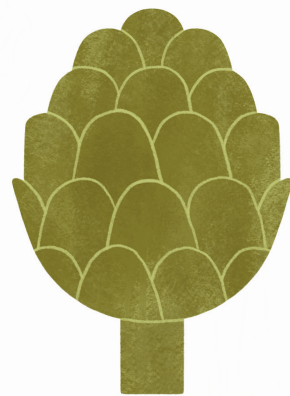
PIMENTÓ

CARABASSA

CEBA

CARXOFA

ESPINAC

CARABASSETA

COLIFLOR

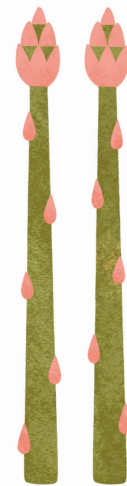
ENCISAM

ALL

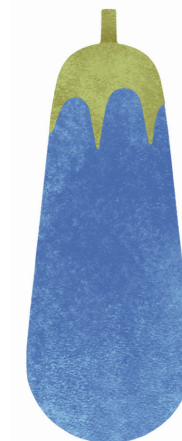
BRÒCOLI

ESPÀRREG VERD

COGOMBRE

ALBERGÍNIA

ACTIVITAT 5

Sopa de lletres!

TROBA A LA SOPA DE LLETRES ELS CINC ALIMENTS QUE CORRESPONEN A AQUESTES DEFINICIONS:

1

Cereal cultivat a l'Albufera, de color blanc i necessari per a la paella.

2

Fruita de color taronja, suau al tacte i rica en potassi, nutrient necessari per al funcionament dels músculs.

3

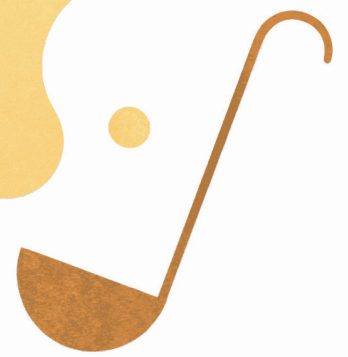
Dolç de Xixona (Alacant) típic del Nadal i fet generalment amb atmelles i mel.

4

Hortalissa coneguda per deixar mal alè, però molt beneficiosa per a la salut per ser antiinflamatòria.

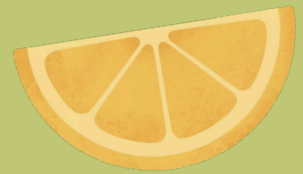
5

Fruita especialment rica en vitamina C, de gust amarg i color groc.

REBUSCA PER TROBAR ELS 5 ALIMENTS!

G	A	L	L	I	M	A	T	N	È	G
U	H	E	B	A	N	I	V	O	K	J
E	G	S	A	F	A	N	Ò	R	I	A
Q	O	T	D	X	R	Z	A	U	T	Z
U	X	L	É	A	G	A	L	W	C	E
Z	N	T	A	L	L	X	B	T	U	O
G	A	R	Q	N	Ò	M	E	Z	T	A
O	R	Z	Í	G	T	P	R	S	E	D
X	R	E	P	Q	U	I	C	M	O	N
B	Ò	L	S	X	I	T	O	R	R	Ó
N	S	I	F	A	J	V	C	U	G	A
E	C	V	À	Z	H	A	R	E	D	N
J	U	P	B	E	G	I	T	C	P	V

05 Lactis

22-23

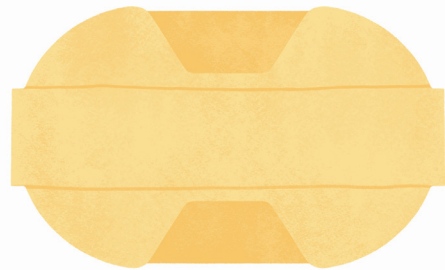
FUNCIÓ CONSTRUCTORA

Els lactis ens aporten **proteïnes i minerals**, com pot ser el **calci**, necessari per a la construcció de les dents i d'ossos forts.

És recomanable prendre lactis entre **2 i 3 vegades** al dia.

LLET

FORMATGE DE TRONCHÓN

Formatges típics del nostre territori

FORMATGE DE LA NUCIA

FORMATGE DE CASSOLETA

FORMATGE DE TOVALLÓ

IOGURT

ACTIVITAT 6

L'ou!

L'OU TÉ MOLTÍSSIMES FORMES DE CUINAR-SE. UTILITZA AQUEST ESPAI PER DIBUIXAR TOTES LES QUE SE T'OCORREGUEN:

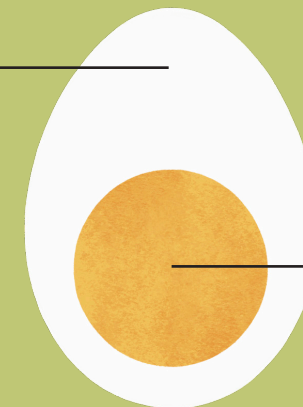
El curiós cas de l'ou

No és un lacti, no és carn ni tampoc és peix però, com ells, és una gran font de **proteïnes**.

En xiquets i xiquetes és recomable menjar entre **2 i 4 ous** a la **setmana**.

Clara

Aigua i proteïnes
molt beneficioses

Rovell

Lípids, proteïnes,
minerals i vitamines

06 Peix i marisc

FUNCIÓ CONSTRUCTORA

El peix i el marisc ens aporten **proteïnes**, necessàries per a la construcció de músculs forts. També són rics en **vitamines i minerals** essencials per al funcionament del cos.

És recomanable menjar **3 o 4 racions** d'aquest grup d'aliments a la **setmana**.

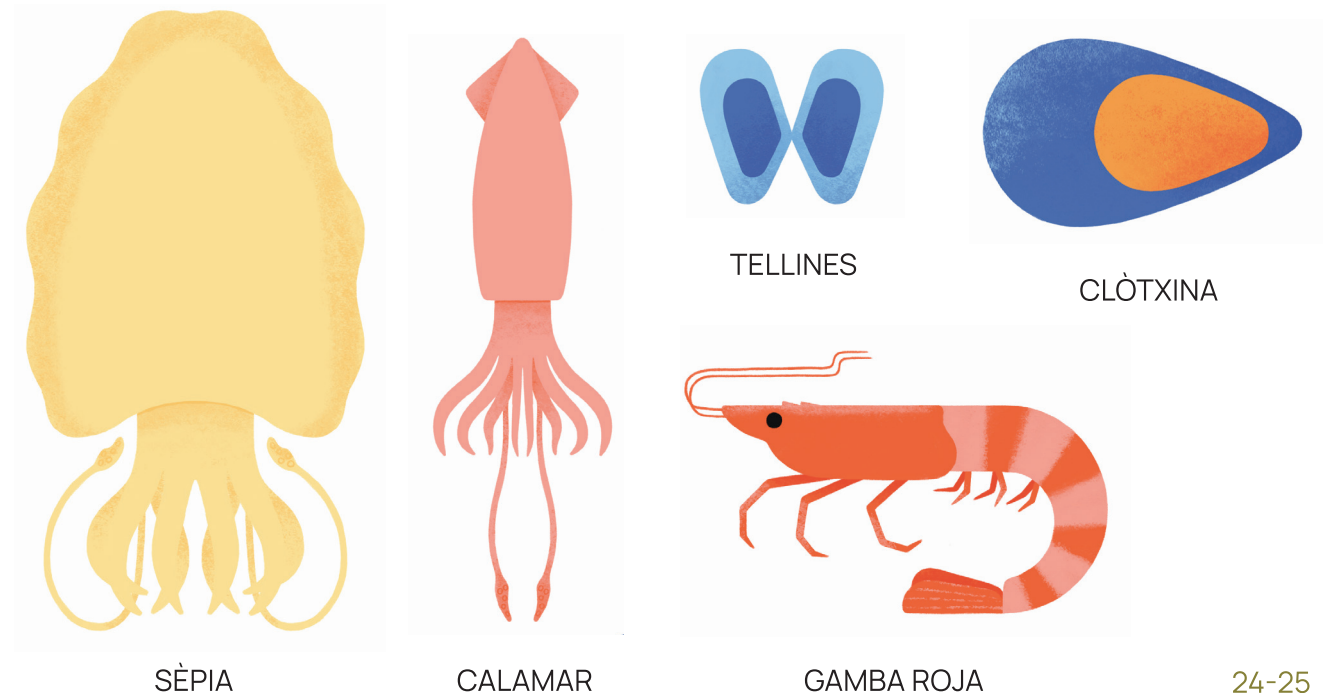
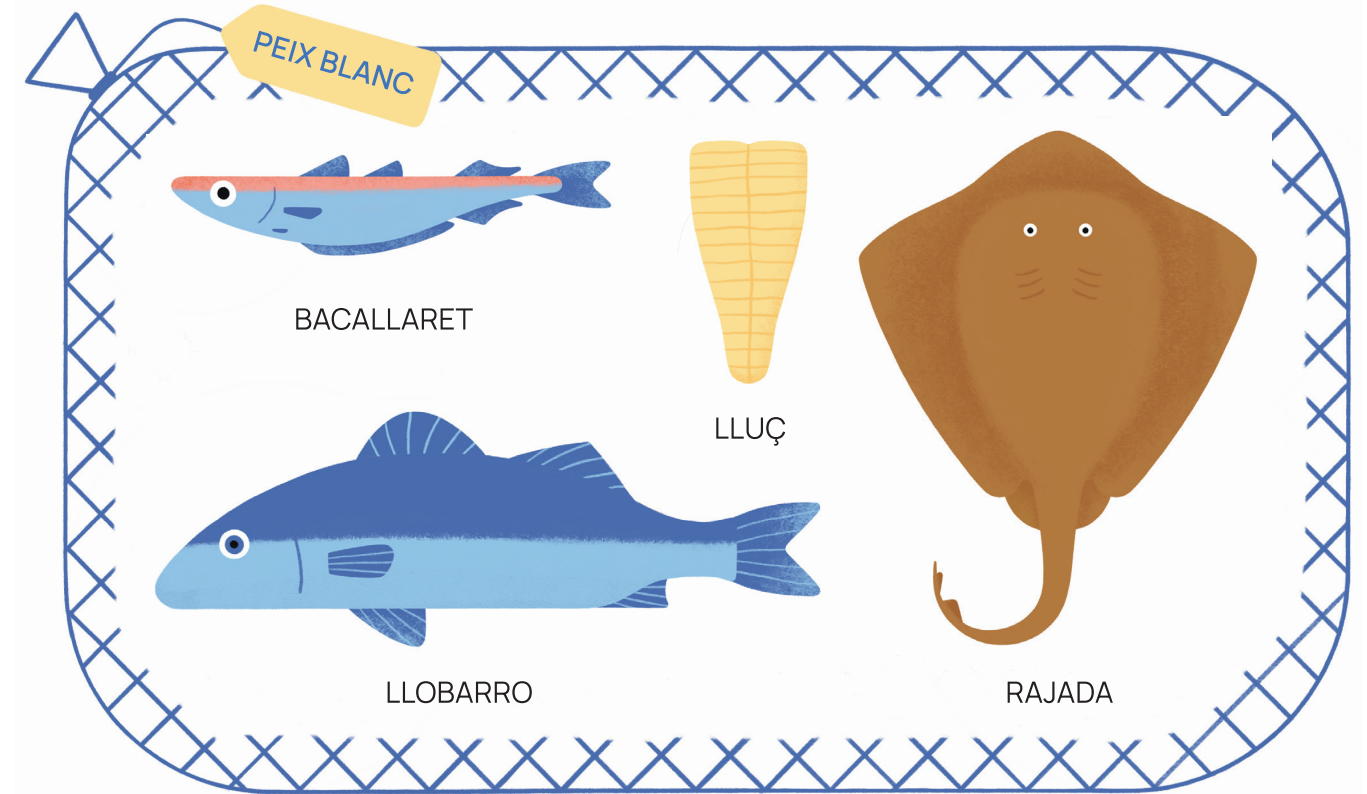
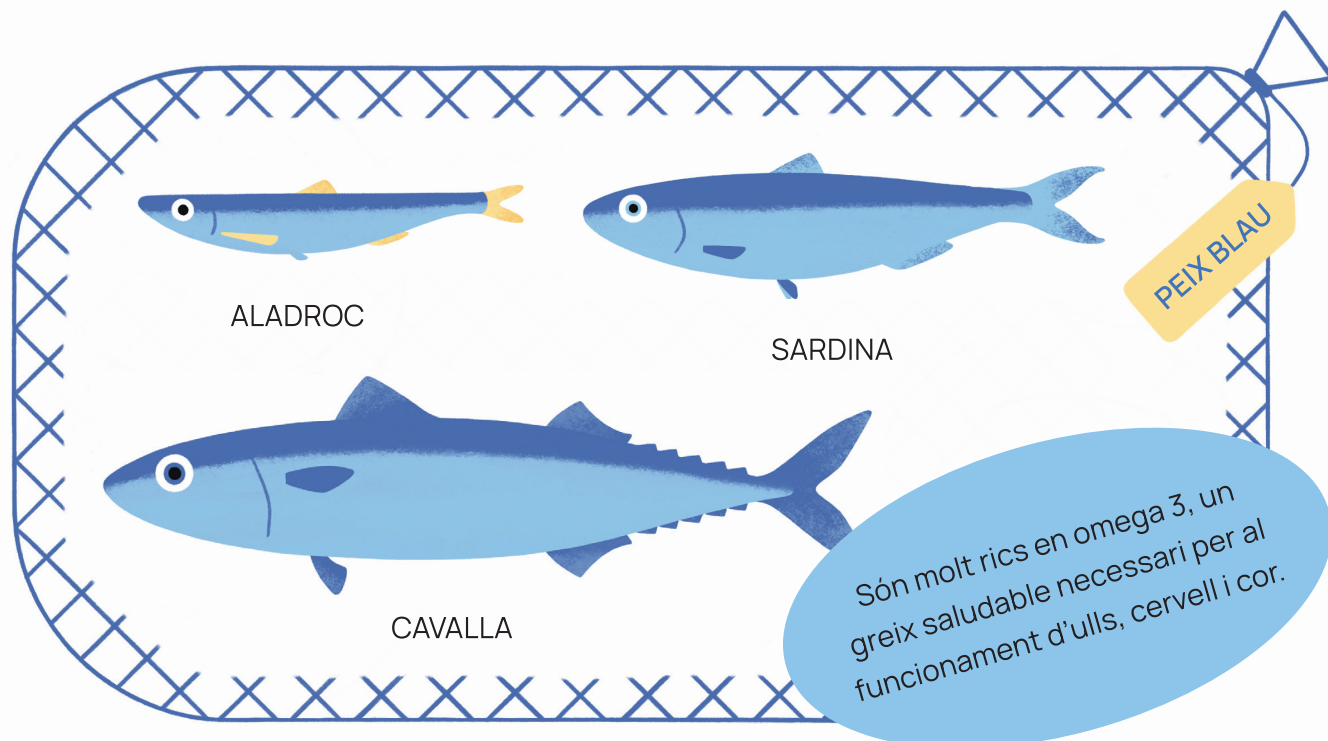
Podem diferenciar 2 grups dins dels peixos:

Peix blau

Aporta greixos saludables i vitamines importants per als ossos i la fatiga.

Peix blanc

Conté pocs greixos i vitamines necessàries per al sistema immune.

07 Carn

FUNCIO CONSTRUCTORA

La carn, com el peix, ens aporta una bona quantitat de **proteïnes**. També és font de **minerals i vitamines** necessàries per al nostre organisme.

Encara així, és recomanable no abusar de la carn i no superar les **3 racions** a la **setmana**.

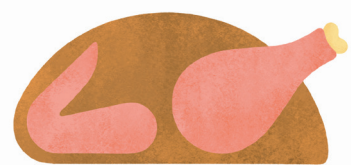
Podem diferenciar 2 grups dins de la carn:

Carn blanca

Conté pocs greixos o lípids saturats i és rica en vitamines beneficioses per al nostre cos.

Carn roja

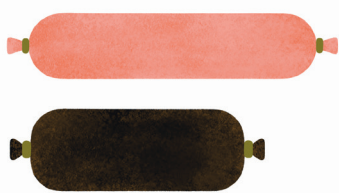
Ens aporta molt de ferro, però té més greixos nocius. Es recomana moderar el seu consum a 4 vegades al mes.

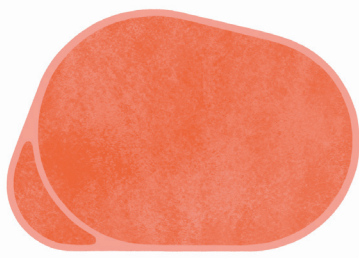
POLLASTRE

CONILL

CARN DE PORC I VEDELLA

08 Llegums

FUNCIO CONSTRUCTORA

Els llegums són aliments que ens aporten **proteïnes d'origen vegetal i fibra**. Si les barregem amb un cereal (per exemple: llentilles + arròs), tenim una aportació de proteïnes similar a la de la carn.

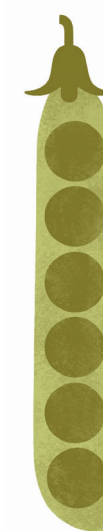
És recomanable menjar **3 o 4 racions** de llegums a la **setmana**. Cal consumir-les 2 vegades com a plat principal i altres 2 vegades com a guarnició.

TRAMÚS

GARROFÓ

PÈSSOLS

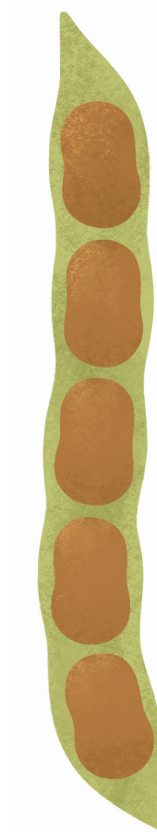
CACAUS

CIGRÓ

BAJOCA o FESOL TENDRE

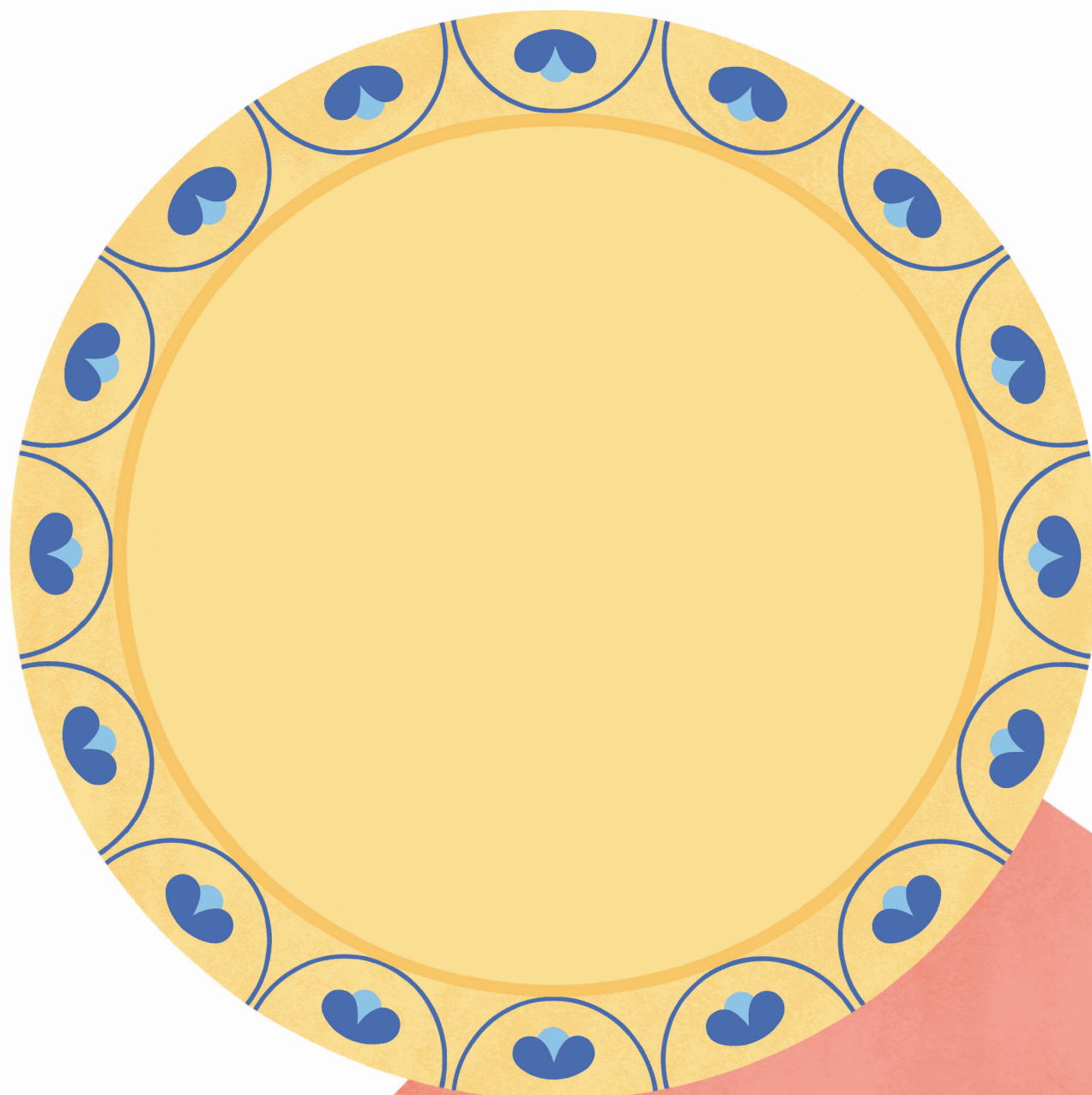
FAVES

Els cacaus, tot i ser llegums, tenen les propietats nutricionals d'un fruit sec

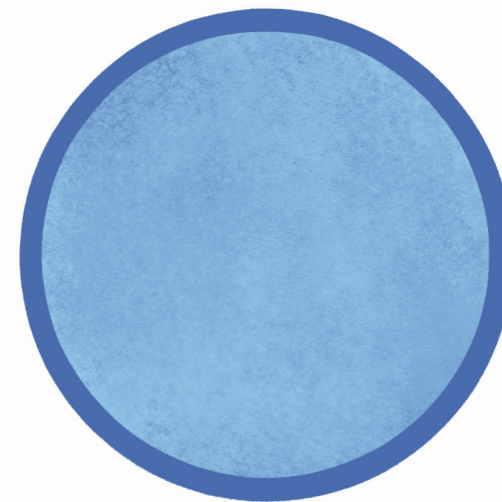
ACTIVITAT 7

A dinar!

HORA DE FORMAR GRUPS I POSAR-VOS EL DAVANTAL DE XEFS!
TREBALLEU EN EQUIP PER A CONFECCIONAR EL MILLOR DINAR
PER A JORDI UTILITZANT ELS ADHESIUS.

JORDI HA D'OBTENIR TOTS ELS NUTRIENTS NECESSARIS PER A LA SEUA VESPRADA
AL COL·LE I EL SEU PARTIT DE BÀSQUET. AJUDEU-LO A PREPARAR-SE UN BON DINAR!

No oblideu la
peça de fruita!

ACTIVITAT 8

Mural!

30-31

MANTENINT ELS GRUPS DE L'EXERCICI ANTERIOR, HA ARRIBAT L'HORA DE FER UNA COMPETICIÓ AMB LA CLASSE! ÉS MOMENT DE FICAR DATA DE CONSUM ALS ALIMENTS DE TEMPORADA.

A JUGAR!

1. El mestre o mestra desplegarà el Mural i el posarà en un lloc visible de l'aula.

2. Després traurà un adhesiu aleatori per al primer equip.

3. L'equip haurà de dir l'estació en què eixe aliment està de temporada.

4. Si encerta, pega l'adhesiu al Mural, però si no, l'aliment rebota al següent equip.

APUNTA EN LA PÀGINA SEGÜENT ELS ALIMENTS QUE VAGEN SORTINT EN L'ESTACIÓ QUE ELS CORRESPONGA. AIXÍ ELS RECORDARÀS SEMPRE QUE HO NECESSITES!

Hivern

GENER, FEBRER I MARÇ

Primavera

ABRIL, MAIG I JUNY

Estiu

JULIOL, AGOST I SETEMBRE

Tardor

OCTUBRE, NOVEMBRE I DECEMBRE

Plats tradicionals!

SEGUR QUE HAS MENJAT AQUESTS PLATS TRADICIONALS, PERÒ... SABRÀS RESPONDRE AQUESTES PREGUNTES?

Paella valenciana

Aquest plat sempre genera molta discussió sobre quins ingredients ha de dur.

Fes la teua aposta i encercla els que creus que són els ingredients necessaris per a fer una bona paella valenciana.

Bunyols de carabassa

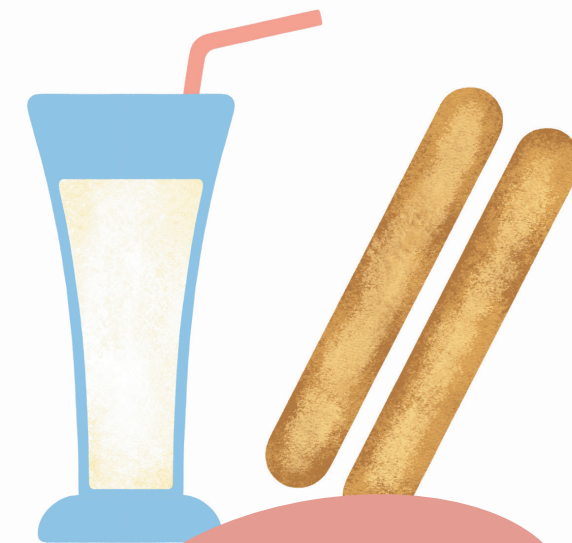
Podem gaudir d'aquest plat durant una època molt concreta de l'any. Saps de quina festivitat valenciana són típics els bunyols de carabassa?

Necessites una pista?
Pum! Pum! Tracatrà!

Orxata

Aquesta beguda fresca està feta a partir d'un tubercle molt cultivat en Alboràia, sabries dir quin?

Quin és el nom del dolç típic amb el qual s'acostuma a prendre aquesta beguda?

Prova l'orxata sense sucre, està igual de bona i és més saludable!

Coques salades

Sabies que a la cuina valenciana tenim la nostra pròpia pizza?

Al llarg i ample del territori es fan amb diferents ingredients: tomaca, verdures, aladrocs, llonganissa... Dibuixa dalt de la coca els ingredients que li posaries tu.

ACTIVITAT 10

Tauler de joc!

JUGA AMB UN COMPANYY O COMPANYYA PER A VORE QUI ACONSEGUIX ARRIBAR ABANS AL PREMI. TROBAREU LES CARTES I LES FITXES EN LA SOLAPA ESQUERRA DE LA CARPETA. SEGUIU LES INSTRUCCIONS I A JUGAR!

PREGUNTES: seguiràs jugant si respons la pregunta correctament. Si falles, tornaràs a la posició anterior.

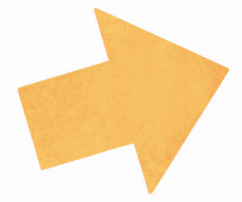
ENDEVINALLES: si per l'escala vols passar, l'endevinalla hauràs d'encertar. Si la resposta no és correcta, a l'inici tornaràs.

ALIMENTS: seguiràs jugant si anomenes un plat que continga l'aliment de la carta. Si falles tornaràs a la posició anterior.

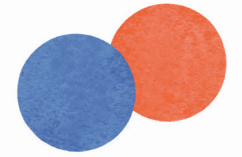
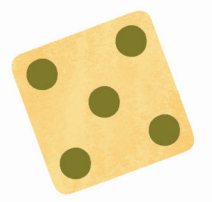
REGLES DEL JOC:

- 1 Cada jugador/a col·loca la seua fitxa en la casella d'EIXIDA.
- 2 Jugueu un torn cadascú de manera alterna.
- 3 Qui tinga el torn tira el dau i es mou el nombre de caselles que li ha indicat.
- 4 Si encertes les proves de les cartes continues amb el torn.

EIXIDA

Ai, ai, ai!
Perds el torn!

BON PROFIT!
Alimentació per a menjar-se el món.

Realitzat per Isabel Valera Peinado.
València, 2024.

Aprén a cuidar la teua salut i
el teu entorn amb l'alimentació!

Endinsa't en aquest quadern on trobaràs
informació, activitats i jocs que faran de
l'aprenentatge un divertit viatge.

A menjar-se el món!

ANNEX III

BON PROFIT!

DISSENY EDITORIAL DE MATERIAL DIDÀCTIC IL·LUSTRAT
SOBRE ALIMENTACIÓ SALUDABLE I SOSTENIBLE PER A
EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Presentat per Isabel Valera Peinado

Tutora: Sabina Alcaraz González

Facultat de Belles Arts de Sant Carles

Grau en Disseny i Tecnologies Creatives

Curs 2023-2024

UNIVERSITAT
POLITÈCNICA
DE VALÈNCIA

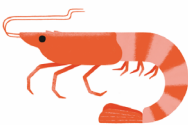
UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA
FACULTAT DE BELLES ARTS DE SANT CARLES

ANNEX III: ELEMENTS COMPLEMENTARIS DE BON PROFIT!

7.3.1 Cartes

Ni soc carn, ni soc ou,
però proteïnes en tinc prou.
Tinc closca i tinc cua
però no soc tortuga.
Tinc bigot i no banyador,
però pel mar em moc.

GAMBA ROJA

De tipus en tinc molts
i les abelles els fan tots.
Feta gràcies a les flors,
sempre faig gust dolç.

MEL

Sóc de color blau i plata,
nadar al mar m'encanta.
Tot i tindre molta espina,
no estic gens roïna.
Aporte calci i proteïna.
i tinc la sèpia de veïna.

SARDINA

Primer verd és el meu color,
al créixer canvia a groc,
agradable és el meu olor i
d'amarga també tinc un toc.

LLIMA

POLLASTRE

OLI D'OLIVA

CREÏLLA

LLET

Júlia és diabètica. Què és el
que no pot menjar?

SAL

→ SUCRE ←

LLET

Sabem que els cítrics són
rics en vitamina C, però
sabries dir quin d'aquests
aliments també ho és?

SUCRE

SAFANÒRIA

→ BRÒCOLI ←

Menjar aliments rics en ferro
ajuda a la nostra...

→ SANG ←

OÍDA

ESQUENA

A quin paratge natural de la
nostra terra es cultiva
especialment l'arròs?

SERRA D'AITANA

→ ALBUFERA ←

COVES DE SANT JOSEP

7.3.2 Paquet de cartes

7.3.3 Adhesius

7.3.4 Paquet adhesius

7.3.5 Mural

ACTIVITAT 8

Aliments de temporada!

Hivern GENER, FEBRER I MARÇ	Primavera ABRIL, MAIG I JUNY
Estiu JULIOL, AGOST I SETEMBRE	Tardor OCTUBRE, NOVEMBRE I DECEMBRE

7.3.6 Fitxes

ANNEX IV

BON PROFIT!

DISSENY EDITORIAL DE MATERIAL DIDÀCTIC IL·LUSTRAT
SOBRE ALIMENTACIÓ SALUDABLE I SOSTENIBLE PER A
EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Presentat per Isabel Valera Peinado

Tutora: Sabina Alcaraz González

Facultat de Belles Arts de Sant Carles

Grau en Disseny i Tecnologies Creatives

Curs 2023-2024

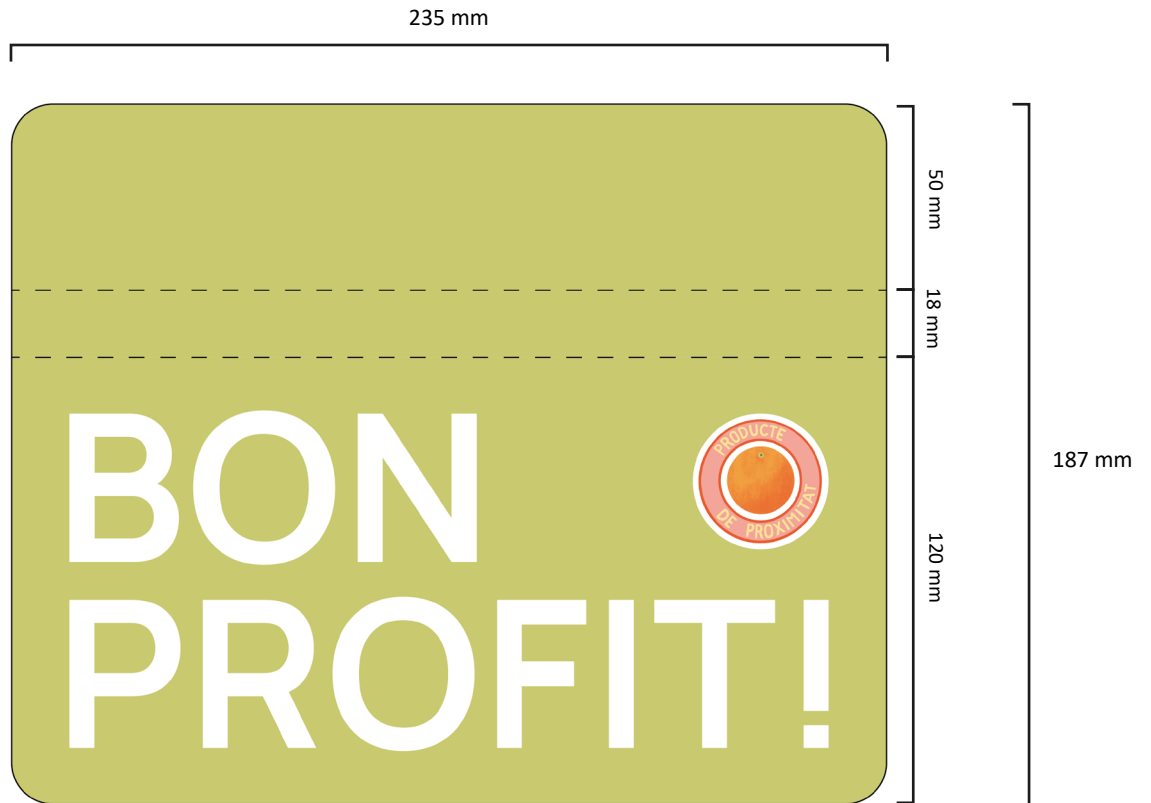
UNIVERSITAT
POLITÈCNICA
DE VALÈNCIA

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA
FACULTAT DE BELLES ARTS DE SANT CARLES

ANNEX IV: CARPETA DE BON PROFIT!

7.4.1 Carpeta: troquel solapa

7.4.2 Carpeta: troquel cos

